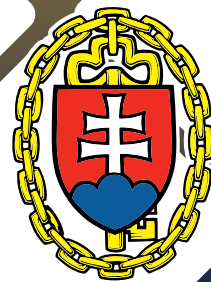

SLOVENSKÉ VÄZENSTVO

5. ročník 1/2023

ISSN 2644-5816

**MINISTER OCHUTNAL ŠTEDROVEČERNÚ
KAPUSTNICU V ÚSTAVE LEOPOLDOV**

Zaujímavosti

Matters of interest

Minister ochutnal štedrovečernú kapustnicu v ústave Leopoldov

*The minister tasted Christmas Eve
cabbage soup at the Leopoldov prison*

str. 5

Absolvovanie základného odborného vzdelania a otázky pre frekventantov

*Completion of the basic professional education
course and questions for the attendees*

str. 9

Cezhraničná spolupráca príslušníkov z Úseku služobnej kynológie odboru ochrany Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže

*Cross-border cooperation of the Section
of Service Cynology officers
of the Protection Department of the General Directorate
of the Corps of Prison and Court Guard*

str. 11

Alternatívne postupy v personálnej práci Human resource alternative practices

str. 16

Výcvik v taktickej streľbe príslušníkov zboru v priestoroch Centra výcviku Lešť

*Tactical shooting training of the Corps members
on the premises of the Military Training Area Lešť*

str. 18

Väzba a trest

Pre-trial detention and prison
sentence execution

Dôležitosť včasnej kardiopulmonálnej resuscitácie

The importance of early cardiopulmonary resuscitation

str. 23

Implementácia konceptu dynamickej bezpečnosti v podmienkach Zboru väzenskej a justičnej stráže

*Implementation of the Concept of dynamic security
in the Corps of Prison and Court Guard*

str. 26

Prepustenie trochu inak - sprevádzanie odsúdeného po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody do zariadenia sociálnych služieb

*A little different prison release. Accompanying a convicted
person to a social service facility after release from prison*

str. 31

Ergoterapia - Aktivizačná a abreaktívna činnosť

Ergotherapy - Activating and abreactive activity

str. 37

Vianočný pozdrav spoza mreží *Christmas greeting from behind the bars*

str. 40

Foto na obálke: Minister ochutnal štedrovečernú kapustnicu v ústave Leopoldov, autor: Roman Škubla, Leopoldov

The minister tasted Christmas Eve cabbage soup at the Leopoldov prison, author: Roman Škubla, Leopoldov

PRÍHOVOR MINISTRA SPRAVODLIVOSTI

Vážené príslušníčky a príslušníci Zboru väzenskej a justičnej stráže, vážené kolegyne a kolegovia zamestnanci,

Ďakujem redakcii Slovenského väzenstva za možnosť krátko sa vám prihovoriť aj touto cestou. Rád by som nadviazal na slová, ktoré som bezprostredne po menovaní do mojej funkcie listom adresoval celému justičnému rezortu, teda aj vám. Za dôležitú súčasť mojich priorít som v ňom označil aj potrebu reformy trestného práva, ktoré ako spoločnosť potrebujeme viac ukotviť na osvedčených princípoch európskej právnej kultúry.

Centrálnou súčasťou úvah o trestnom práve by podľa môjho názoru mala byť do budúcnosti lepšia implementácia myšlienok restoratívnej justície, podpora alternatívnych trestov, a samozrejme potrebné investície do modernizácie väzenstva. Som presvedčený o tom, že takéto smerovanie je nevyhnutné aj s ohľadom na imperatív rešpektu ľudskej dôstojnosti všetkých osôb, vrátane obvinených a odsúdených.

Som rád, že v tejto oblasti som vstúpil do rezortu, ktorý pre tieto témy má nielen všeobecné pochopenie, ale sa správne myšlienky postupne začínajú pretavovať aj do reality – napríklad aj v podobe nedávno schválených zmien humanizujúcich podmienky výkonu väzby. Počas môjho krátkeho mandátu sa budem usilovať ďalej rozvíjať tieto témy, a to aj v kontexte aktuálnych noviel Trestného zákona a Trestného poriadku. Samozrejme, žiadne zmeny v zákonoch nemôžu nahradiť obetavú a zodpovednú prácu všetkých vás, ktorí dennodenne pracujete v náročnom rezorte väzenstva. Chcem vám týmto preto ako minister, právnik i občan vysloviť obdiv a úprimnú vďaku za vaše profesionálne služobné nasadenie vo vašej nesmierne dôležitej práci pre celú spoločnosť.

JUDr. Viliam Karas, PhD., minister spravodlivosti SR

Prezidentka Slovenskej republiky Zuzana Čaputová dňa 13. septembra 2022 vymenovala Viliama Karasa za člena vlády a poverila ho riadením Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

JUDr. Viliam Karas, PhD.

minister spravodlivosti Slovenskej republiky

JUDr. Viliam Karas, PhD. sa narodil 2. apríla 1976 v Prešove. Vyštudoval právo na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V roku 2002 získal doktorát na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave. Súkromnú advokátsku prax úspešne vykonáva už dve desaťročia ako zakladajúci partner advokátskej kancelárie MAPLE & FISH s.r.o. so zameraním najmä na obchodné, občianske a európske právo. Popri výkone advokátskeho povolania sa venuje publikačnej a pedagogickej činnosti. Od roku 2000 pôsobí na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave, kde vyučuje na Katedre medzinárodného práva a práva EÚ právo Európskej únie. V júni 2017 ho konferencia advokátov zvolila za člena Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory, v novembri 2020 bol zvolený za predsedu Slovenskej advokátskej komory. Do funkcie ministra spravodlivosti bol vymenovaný 13. septembra 2022.

ŠTÁTNY TAJOMNÍK

MINISTERSTVA SPRAVODLIVOSTI SR

Štátny tajomník JUDr. Peter Sepeši

Dátum narodenia: 14. júl 1969

Vzdelanie:

Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, katedra trestného práva 08.12.2000 vykonanie rigorózneho skúšky a obhajoba rigorózneho práce v študijnom odbore právo, priznaný akademický titul doktor práv „JUDr.“
Téma rigorózneho práce „Právny styk s cudzinou v trestných veciach“

Odborná prax:

11/2022	štátny tajomník Ministerstva spravodlivosti SR
04/2021 – 10/2022	predseda prokurátorskej rady GP SR a člen Rady prokurátorov SR
09/2020 – 09/2023	člen skúšobnej komisie Justičnej akadémie SR pre oblasť ústavného práva, organizácie a pôsobnosti súdov a prokuratúry
09/2022 – 10/2022	prokurátor, Generálna prokuratúra SR (medzinárodný odbor)
02/2021 – 08/2022	prokurátor, Generálna prokuratúra SR (netrestný odbor, vedúci oddelenia legislatívy a ústavného práva)
11/2013 – 01/2021	prokurátor, Generálna prokuratúra SR (odbor legislatívy a ústavného práva, oddelenie legislatívy)
01/2013 – 11/2013	prokurátor, Generálna prokuratúra SR (netrestný odbor, oddelenie legislatívy)
12/2008 – 12/2012	prokurátor, Generálna prokuratúra SR, (medzinárodný odbor)
12/2007 – 12/2008	zástupca riaditeľa Justičnej akadémie (dočasne pridelený ako prokurátor Generálnej prokuratúry SR)
01/2004 – 12/2007	prokurátor, Generálna prokuratúra SR (medzinárodný odbor)
04/2000 – 09/2004	prokurátor, Generálna prokuratúra SR (trestný odbor)
01/1997 – 04/2000	prokurátor, Krajská prokuratúra Košice (trestná agenda)
06/1995 – 01/1997	prokurátor, Obvodná / Okresná prokuratúra Košice I (trestná agenda)
09/1994 – 06/1995	právny čakaťel prokuratúry, Obvodná prokuratúra Košice I (trestná agenda)
10/1993 – 09/1994	právny čakaťel prokuratúry, Vojenská obvodná prokuratúra Prešov
08/1993 – 10/1993	právny čakaťel prokuratúry, Obvodná prokuratúra Košice (trestná agenda)

Jazykové schopnosti:

nemecký jazyk (aktívne), taliansky jazyk (aktívne), anglický jazyk (pasívne)

ŠTÁTNA TAJOMNÍČKA MINISTERSTVA SPRAVODLIVOSTI SR

Štátna tajomníčka Mgr. Edita Pfundtner

Dátum narodenia: 30. január 1973

Vzdelanie:

II. Stupeň vysokoškolského štúdia (magisterské štúdium), Právnická fakulta Univerzity Komenského Bratislava

Odborná prax:

od 11/2022	štátna tajomníčka Ministerstva spravodlivosti SR
12/2020 – 10/2022	riaditeľka Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže
05/2020 – 11/2020	hlavný právnik pre legislatívu, Národná banka Slovenska
09/2019 – 03/2020	podpredsedníčka Legislatívnej rady vlády SR
08/2018 – 03/2020	štátna tajomníčka Ministerstva spravodlivosti SR
06/2014 – 08/2018	poslankyňa Národnej rady SR
03/2016 – 03/2018	členka Výboru pre ľudské práva a národnostné menšiny Národnej rady SR, členka Výboru pre európske záležitosti Národnej rady SR
06/2014 – 03/2016	členka Ústavnoprávneho výboru Národnej rady SR
07/2010 – 03/2012	poslankyňa Národnej rady SR
07/2010 – 03/2012	podpredsedníčka Ústavnoprávneho výboru Národnej rady SR, členka Osobitného kontrolného výboru na preskúmavanie rozhodnutí NBÚ
05/2004 – 09/2018	advokátka zapísaná v zozname advokátov Slovenskej advokátskej komory
1999 – 2004	právnička v Allianz poisťovňa, a.s.(neskôr Allianz- Slovenská poisťovňa, a.s.), advokátska koncipientka
1997 – 1999	odborná prax, účasť na seminároch a školeniach

Pravidelná účasť na právnických odborných seminároch, konferenciách a školeniach, odborná stáž na Okresnom súde Bratislava IV.

MINISTER OCHUTNAL ŠTEDROVEČERNÚ KAPUSTNICU V ÚSTAVE LEOPOLDOV

Minister spravodlivosti Slovenskej republiky spoločne so štátnou tajomníčkou Editou Pfundtner a povereným generálnym riaditeľom Zboru väzenskej a justičnej stráže plk. Mgr. Michalom Sedliakom navštívili počas najkrajších sviatkov roka, priamo na Štedrý deň, ústav Leopoldov.

zahynuli počas mimoriadnej udalosti v novembri 1991, zapálením sviečky a spomienkou pri pamätníku pred administratívnou budovou. Riaditeľ ústavu plk. Mgr. JUDr. Ing. Ľubomír Klištinec privítal hostí slovanským zvykom – čerstvým pečom voňavého chleba ako Božím darom. Chlieb sa v ústave pečie v stredisku vedľajšieho hospodárstva Pekáreň, ktorá má svoju dlhoročnú tradíciu od začiatku 20. storočia a distribuuje výrobky i do ďalších ústavov zboru. V Expozícii histórie väznenstva na Slovensku a následnej prehliadke ústavu sa hostia oboznámili s históriou a súčasnosťou ústavu a s rozlohou najväčšieho a najstaršieho slovenského väzenského zariadenia.

Po prijatí služobného hlásenia vedúcim zmeny minister spríjemnil vianočnú službu príslušníkov vianočným pečivom a oblátkami. Vianoční hostia sa potom presunuli do výstupného oddielu „Šanca na návrat“, kde sa práve konala vianočná besiedka s hudobným vystúpením a vinšovaním kolied. Hudobné predstavenie si pripravili sami odsúdení umiestnení

Prežívanie vianočných sviatkov väznenými osobami je iné ako ľudí na slobode. Väznené osoby nemôžu byť účastní domácej vianočnej atmosféry, rodinných tradícií, a najmä vzájomnej blízkosti so svojimi najbližšími. Preto sa personál zboru aspoň čiastočne snaží navodiť atmosféru Vianoc i v podmienkach výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody. V ústave Leopoldov sa príslušníci rozhodli pripraviť s väznenými osobami spoločný program na Štedrý deň – **varenie tradičnej kotlíkovej kapustnice pre obvinených v zmiernenom režime.**

Minister spravodlivosti si v úvode svojej vianočnej návštevy spolu so štátnou tajomníčkou uctili pamiatku príslušníkov, ktorí

v tomto oddiele. K prebiehajúcej výzdobe vianočného stromčeka sa pripojila i štátna tajomníčka s ministrom. S načerpanou vianočnou atmosférou sa mohli sami presvedčiť, či je vôňa vysmážanej ryby všade rovnaká, ako aj napríklad v spoločnej stravovacej prevádzke, kde sa pravidelne pripravujú jedlá pre všetky väznené osoby. Ako inak, práve na tomto mieste sa v danú chvíľu pripravovala štedrá večera v podobe ryby a zemiakového šalátu.

Nasledovala návšteva oddielu doživotných trestov, kde si hostia prezreli výtvarnú činnosť odsúdených umiestnených v tomto oddiele a terapeutickú miestnosť, ktorá slúži pre rôzne spoločenské účely odsúdeným na doživotie.

Netradičné vianočné počasie prialo slnečnými lúčmi vareniu vianočnej kapustnice pod holým nebom, kde minister vďačne prijal ponúknutý tanier voňavej kapustnice. Po krátkej diskusii s väznenými osobami a chutnej kapustnici sa hostia poďakovali personálu za výkon štátnej služby a všetkým zaželaní pokojné prežitie vianočných sviatkov.

Text a foto: Janka Štefanková, Roman Škubla, Leopoldov

VÝROČIE ÚSTAVU NA VÝKON TRESTU ODŇATIA SLOBODY RUŽOMBEROK – 90 ROKOV

O ružomerskej väznici sa toho vie veľmi málo, a pritom patrí medzi najstaršie zariadenia tohto typu na Slovensku a s jej históriou sa spájajú tisíce ľudských osudov. História tejto väznice sa začala písať v roku 1932, kedy bol v Ružomberku vybudovaný celý justičný komplex, ktorého súčasťou je aj terajšia budova väznice. Stavba bola dokončená 1. novembra 1932 a do užívania bola slávnostne odovzdaná 4. decembra 1932. Výkon trestu bol určený pre osoby odsúdené najmä za trestné činy násilnej povahy a majetkové trestné činy. V jednotlivých obdobiach politicko-spoločenských zmien osadenstvo väzňov tvorili aj osoby odsúdené za politické delikty. Väznica plnila svoje poslanie až do roku 1955, kedy bola zrušená. Objekty boli dané do užívania vtedajšiemu Ministerstvu vnútra ČSR, ktorým boli využívané ako skladové priestory. V roku 1969 bolo Ministerstvom spravodlivosti rozhodnuté zriadiť Nápravnýchovný ústav v Ružomberku, čo sa zrealizovalo dňa 1. apríla 1972 v pôvodných objektoch väznice. Od roku 1976 až do roku 1990 sa v ústave realizoval výkon trestu odsúdených I. a II. NVS (nápravnýchovných skupín). Počiatočný počet 30 odsúdených sa postupne zvyšoval a v roku 1988 dosiahol viac ako 1100 odsúdených. Uvedený vysoký nárast odsúdených súvisel aj so zriadením Otvoreného oddelenia v Liptovských Vlachoch v roku 1983. Kapacita tohto oddelenia predstavovala 430 miest

a bola určená pre odsúdených I. NVS, ktorí boli odsúdení pre trestné činy spáchané z nedbanlivosti. Otvorené oddelenie v Liptovských Vlachoch ukončilo svoju činnosť v marci 1998, kedy boli odsúdení premiestnení do iných ústavov. Celý objekt od roku 2003 prevzalo do správy Ministerstvo vnútra SR. Najväčší pokles odsúdených v ústave, ale to je nakoniec všeobecne platné v rámci celého slovenského väzensťva, nastal po amnestii prezidenta republiky z 1. januára 1990, a to až na 132 odsúdených.

V roku 1990 po výrazných spoločenských zmenách, a najmä súvisiacich udalostiach vo väzenstve, sa v ústave začal realizovať aj výkon trestu odsúdených III. NVS. V tom čase ústav zabezpečoval výkon trestu všetkých NVS. Počas pôsobenia ústavu niekoľkokrát došlo k úplnej obmene kategórií odsúdených. Aktuálna kapacita Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Ružomberok je 279 odsúdených zaradených do stredného a 96 do maximálneho stupňa stráženia v diferenciačných skupinách B a C, spolu 375 odsúdených mužov.

Vzhľadom k sústavne narastajúcim počtom obvinených a dlhodobému prekračovaniu kapacít niektorých ústavov na výkon väzby a za účelom zabezpečenia výkonu väzby, bol ústav rozhodnutím ministra spravodlivosti SR v rámci reprofiliácie určený od 1. júna 2003 k zabezpečeniu výkonu väzby obvinených

z okresov Liptovský Mikuláš, Námestovo, Dolný Kubín, Martin, Ružomberok, od 1. januára 2004 aj z okresu Poprad. Zmena určenia ústavu na ústav na výkon väzby vyžadovala nemalé úsilie a nároky v oblasti stavebných úprav, personálnych zmien, ale aj zmien v myslení a konaní príslušníkov ústavu. S výnimkou samotného vzniku ústavu bola táto zmena určite najvýraznejšia a najnáročnejšia.

V roku 2007 došlo k čiastočnej reprofilácii ústavu, čím sa zásadným spôsobom zmenil pomer obvinených osôb k odsúdeným. Pre ústav to znamenalo zabezpečiť všetky náležitosti s tým súvisiace, ale aj opätovne obnoviť a získať nové kontakty a prepojenia na hospodárske a podnikateľské subjekty, s cieľom realizovať zamestnávanie odsúdených a obvinených osôb v čo najširšej miere. Od 1. februára 2010 v rámci optimalizácie rozmiestnenia obvinených a odsúdených v rámci ústavov ZVJS došlo k opätovnej reprofilácii. Na základe rozhodnutia nadriadeného orgánu ústav ukončil svoju činnosť v oblasti zabezpečovania úloh súvisiacich s výkonom väzby a bol poverený úlohami v oblasti výkonu trestu odňatia slobody pre osoby v strednom a maximálnom stupni stráženia. Plnenie týchto úloh zabezpečuje ústav až po súčasnosť. Tak, ako dochádzalo k zmenám v samotnom ústave, menila sa aj štruktúra a požiadavky na personál ústavu. Aktuálne zaobchádzanie s odsúdenými zabezpečuje 207 príslušníkov a 35 zamestnancov zboru. Z celkového počtu ústavu má 37 % vysokoškolské a 63 % stredoškolské vzdelanie, pričom vekový priemer príslušníkov je v súčasnej dobe 40 rokov.

Pri príležitosti osláv 90. výročia pôsobnosti Ústavu na výkon trestu odňatia slobody v Ružomberku sa konalo slávnostné zhromaždenie v priestoroch hotela Kultúra. Okrem príslušníkov a zamestnancov zboru z ústavu boli prítomní aj generálny riaditeľ zboru plk. Mgr. Róbert Mudronček, predstavitelia mesta Ružomberok a okolitých obcí, predstavitelia Katolíckej univerzity v Ružomberku, riaditelia ústavov, súčinnosťných zložiek a zmluvní partneri spolupracujúci pri zame-

stnávaní odsúdených. Slávnostný ceremoniál sa začal podaním hlásenia generálnemu riaditeľovi zboru a príchodom čestnej stráže so zástavou zboru za sprievodu hymnickej piesne „Hoj vlast moja“. Aulou zaznela hymna Slovenskej republiky, po doznení ktorej zástupca riaditeľa pre služobné veci pplk. PaedDr. Marián Vítaz otvoril slávnostný program. Na úvod sa prihovril riaditeľ ústavu plk. Mgr. Ľubomír Bačkor, ktorý priblížil prítomným vývoj ústavu od jeho bohatej histórie až po súčasnosť. V duchu pripravovaných zmien a perspektív slovenského väzenstva pokračoval program príhovorom generálneho riaditeľa zboru, ktorý na záver svojho vystúpenia poďakoval všetkým príslušníkom a zamestnancom ústavu za vykonanú prácu. Toto významné výročie bolo taktiež príležitosťou na ocenenie tých, ktorí sa svojou prácou a činnosťou podieľali na budovaní ústavu. Celkovo bolo odovzdaných 63 ocenení. Súčasťou slávnostného zhromaždenia bol aj hodnotný kultúrny program pozvaných účinkujúcich. Oslava následne pokračovala spoločenským posedením v priestoroch Hotela Kultúra, ktoré bolo svojou atmosférou príjemným završením tohto slávnostného dňa.

Poďakovanie však patrí nielen oceneným, ale aj všetkým ostatným príslušníkom, zamestnancom ústavu a výsluhovým dôchodcom, ktorí si nepretržite plnili a plnia svoje služobné a pracovné povinnosti a podieľajú sa na budovaní dobrého mena Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Ružomberok a slovenského väzenstva.

Marián Balogh, Ružomberok

ABSOLVOVANIE ZÁKLADNÉHO ODBORNÉHO VZDELANIA A OTÁZKY PRE FREKVENTANTOV

Úspešne zvládnuté základné odborné vzdelanie, alebo aj familiárne nazývaná „zovka“, je akýmsi prvým krokom ku kariére príslušníka Zboru väzenskej a justičnej stráže. Príslušníci, ktorí nastúpia do zboru, sú povinní počas prvých dvoch rokov absolvovať toto vzdelávanie, aby boli pripravení na štátnu službu.

Základné odborné vzdelávanie trvá dvanásť týždňov v Inštitúte vzdelávania ZVJS, počas ktorých sa frekventanti nielen učia, ale absolvujú aj týždennú sťaž v ústave a navštevujú aj iné ústavy na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody, s ktorými by sa ináč nemali šancu oboznámiť. Samotné vzdelávanie v Inštitúte vzdelávania pozostáva z viacerých oblastí, či už teoretickej, kde študenti nabierajú vedomosti z práva či peno-

lógie, alebo praktickej, kde sa príslušníci zdokonaľujú v sebaobrane a streľbe.

Vedomosti 96 frekventantov preverili záverečné skúšky. Štyria najlepší, ktorí skončili s priemerom 1,0, boli ocenení za vynikajúce študijné výsledky odznakom zboru, ktorý udelil v mene generálneho riaditeľa ZVJS riaditeľ Inštitútu vzdelávania ZVJS pplk. Mgr. Norbert Kuruc.

Ani ostatní študenti-príslušníci sa nemusia hanbiť za svoje výsledky, aj keď im odznak ušiel. Po opadnutí eufórie z úspešného ukončenia nám odpovedali na zopár otázok, keďže ako čerství absolventi majú ešte všetko v pamäti.

Dvanásť týždňov sa môže zdať ako dlhá doba, ale...

Na začiatku vzdelávania sa zdá 12 týždňov ako veľmi dlhá doba. S ubúdajúcimi týždňami ale človek prichádza na to, že na naučenie sa všetkého potrebného to nemusí byť až tak veľa a zrazu zistí, že skúšky sú už „za dverami“. Rovnako, ako sa mení pohľad na čas v priebehu štúdia, tak sú rôzne aj pohľady frekventantov na dĺžku štúdia. Väčšina sa zhodla v tom, že 12 týždňov je tak akurát, ale ako viacerí jedným dychom dodali: „... dôležitejšia je prax v ústave.“ Priznávajú, že tento čas je „akurátny, ak predtým absolvuje príslušník aspoň dva mesiace v ústave“, a prijali by vzdelávanie „viac adresné pre ochranára či referenta...“. Medzi príslušníkmi sa našli ale aj takí, ktorým tento čas prišiel krátky na osvojenie si teoretických informácií, nadobudnutie sebavedomia v streľbe, či modelových situáciách a rovnako krátky na exkurzie. Nesmieme ale vynechať ani tých, ktorým sa čas zdal zbytočne dlhý a „...minimálne o dva týždne by sa to mohlo skrátiť“, pričom nie každému vyhovuje internátna forma vzdelávania a znížená mzda počas 12 týždňov.

Sprška chvály na inštruktorov

Napriek tomu, že frekventanti dostali mnohé informácie od svojich kolegov z „domovských“ ústavov, sú veci, ktoré ich milo či nemilo prekvapili. Spršku chvály si z ich úst vyslúžili inštruktori Inštitútu vzdelávania ZVJS, ktorí sú podľa ich slov „ústretoví a nápomocní“, rovnako ich prekvapil ich „pozitívny, priateľský a ľudský prístup“ a „ochota, kvalita výučby a príklady z praxe, ktoré používajú“. Avšak prekvapenia nemusia byť vždy pozitívne. To, na ktoré sa najviac študenti poťažovali, bola absencia telefónu, ku ktorému sa dostali len v čase voľna, avšak mimo priestorov ústavu, kde boli ubytovaní.

To najhoršie a najlepšie pre frekventantov

Problematika nedostupnosti telefónov sa objavila aj v ďal-

šej otázke, pri ktorej sme sa našich kolegov pýtali, čo bola najhoršia vec, s ktorou sa počas základného výcviku stretli: „Telefóny sme mohli mať až po 16:00, v podstate sa nedalo nič vybaviť celé tri mesiace.“ Keďže sa 78. odborný výcvik konal cez leto, náročnejšie pre študentov boli aj teploty v triedach či na izbách. „Na izbách bolo strašne horúco. Počas noci bolo v izbách svetlo ako cez deň napriek zatiahnutým žalúziám. Chýbajú siete proti hmyzu. Chýbal priestor na samoštúdium. Večné problémy na vchode do ústavu,“ zhrnul jeden z bývalých študentov.

Správneho príslušníka ale neodradia ani sťažené podmienky, a aby to bolo spravodlivé, frekventanti vypichli aj to najlepšie. Na celej čiare to vyhral kolektív a noví zaujímaví ľudia, ktorí sa stali nielen kolegami, ale aj priateľmi: „Za najlepšiu vec považujem to, že sme boli super partia a nadviazali sme nové kontakty a priateľstvá.“ Nezostalo to len pri chvále kolektívu, druhou najčastejšie spomínanou vecou bola strelecká príprava, hodiny sebaobrany a nácvik sociálno-komunikačných zručností. „Medzi najlepšie veci na ZOV patrí strelecká príprava – dokázala frekventantom, že všetko je o dobrom základe a keď je niečo zle, treba sa vrátiť práve k základu,“ uviedol jeden z bývalých frekventantov a ďalšia to potvrdila: „Hodiny streľby a sebaobrany mi dali najviac a v daných oblastiach som i na sebe videla najväčší pokrok a tiež týždeň sociálno-spoločenských zručností.“ Spomínaný týždeň sociálno-komunikačných zručností nemusí každému vyhovovať, najmä tým, ktorí sa necítia komfortne pri rozprávaní pred novými ľuďmi, ale viacerým pomohol spoznať svojich kolegov a „...vy-nikajúca lektorka prebudila aj najtichších kolegov.“ Príslušníci sa ale potešili aj zmene prostredia a najmä získaniu poznania o iných ústavoch počas exkurzií – „Za najlepšiu vec na ZOV, ktorá by sa určite nemala meniť, sú exkurzie po ústavoch.“ Jedinou chybou je údajne ich načasovanie, ktoré sa prelína aj s posledným týždňom, kedy sa študenti viac venujú príprave na skúšky.

Kontroverznou témou „zovky“ sa stalo stravovanie. Suchá strava získala označenie ako to najhoršie, najmä ovocie je v balíčkoch v teple kritickým prvkom. Naopak obedy boli označené za to najlepšie: „Najlepšia vec bolo jedlo. Veľmi mi chutili obedy.“

Záverečné skúšky preverili vedomosti študentov

Základné odborné vzdelávanie je ukončené záverečnou skúškou, ktorá by sa dala prirovnať k maturite. Hodnotenie od skúšobných komisií má každý frekventant napísané na osvedčení, a ako sa väčšina bývalých frekventantov vyjadrila, svoje hodnotenie považujú za primerané svojej snahe. „Myslím si, že áno (pozn. red.: bolo primerané), aj keď nie som spokojný, ale je to mojím zavinením.“ Na celkový výkon, okrem snahy počas vzdelávania, môžu vplývať aj iné faktory - „... Veľa závisí

od otázky, akú si frekventant vytiahne.“ Alebo aj možno aktuálny stres tých, čo naozaj chceli ukázať to najlepšie zo seba – „...trošku ma znechutila strelecká príprava, konkrétne nespravodlivá dvojka (jediná), nakoľko som počas celého trvania nemusel opakovať ani jedno cvičenie a pri hodnotiacich streľbách bol možný len jeden pokus. Opraviť sa dá len známka 5, čo považujem za nespravodlivé.“

Medzi frekventantmi ale neboli len takí, ktorých o odznak za čisté jednotky obrala nešťastná náhoda. Dôležitým je určite aj objektívny pohľad na seba a aj keď mnohí urobili maximum, nájdu sa aj takí, ktorí priznávajú, že sa mohli snažiť viac. „Aby som mal lepšie výsledky, mohol som vo voľnom čase viac trénovať donucovacie prostriedky.“ Ďalší hovoria, že mohli viac cvičiť s tréningovými zbraňami a privítali by aj viac streľieb; iní sa mohli viac sústrediť a menej stresovať; viac sa venovať učniu v čase voľna a po večeroch. Najlepšou radou, možno aj pre budúcich frekventantov je ale jednoznačne „Skôr sa začať pripravovať na záverečné skúšky.“

Najlepšie spomienky si zoberú frekventanti do „domovských“ ústavov

Počas 12 týždňov sa ľudia lepšie spoznajú a vytvorí sa kolektív a s ním aj mnohé spomienky. Najlepšiu medzi nimi je ťažko hľadať a medzi radostným ukončením vzdelávania a exkurziami sa objavili najmä tie spomienky, ktoré vznikli „... po 16:00 – výlety, kávy, spievanie na izbe, utužovanie nových kamarátstiev“, ale aj: „Posledný deň, keď som vrátil kľúče a vedel, že budem v tú noc už doma so svojou rodinou.“

Študenti postupne zistia, že vzdelávanie nie je len o tom, čo sa naučia zo skript, ale aj o tom, či vedia spolupracovať a pomôcť si, keď vidia, že niekto zaostáva alebo je v nejakej oblasti horší. Už zo samotného názvu „ZBOR väzenskej a justičnej stráže“ totiž vyplýva, že spolupráca a vzájomný rešpekt je to, čo bude pre ich službu (okrem kvalitného vzdelania) v budúcnosti nevyhnutné. To potvrdzujú aj slová nášho kolegu: „Najlepšie je, že aj po ZOV-ke mi veľa spolužiakov píše, volajú a chcú byť so mnou v kontakte, aj keď sú oveľa mladší.“

Text a foto: Anna Ragasová, GR ZVJS

CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA PRÍSLUŠNÍKOV Z ÚSEKU SLUŽOBNEJ KYNOLÓGIE ODBORU OCHRANY GENERÁLNEHO RIADITEĽSTVA ZBORU VÄZENSKEJ A JUSTIČNEJ STRÁŽE

*„Niet nádeje pre kameň byť niečím iným než kameňom. Ale spoluprácou sa zoskupí a stane sa chrámom“
(Antoine de Saint-Exupéry).*

Pandémia vírusu COVID-19 ovplyvnila riadne fungovanie celého sveta, nevynímajúc aj fungovanie úseku služobnej kynológie odboru ochrany Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže. Z dôvodu zlej pandemickej situácie sa obmedzili aj aktivity úseku služobnej kynológie len na tie nevyhnuté. Živá cezhraničná spolupráca utíchla, zrušili sa vzájomné kynologické výcviky a v kynologických kruhoch nastalo nevídané ticho. Aby to nestačilo, vo vedení našich zahraničných ozbrojených zborov došlo k výrazným personálnym zme-

nám a tím sa znásobilo vákuum v oblasti cezhraničnej spolupráce.

Výrazné oživenie týchto vzťahov nastalo koncom roka 2021, kedy sme sa všetci naučili žiť s vírusom, a tím sme začali novú éru cezhraničnej spolupráce, ale do tohto procesu nám vstúpila krízová situácia na Ukrajine. Realizácia veľkých podujatí, ako sú napríklad Majstrovstvá Zboru väzenskej a justičnej stráže v klasickej a špeciálnej kynológii sa nám už dva roky nepodarilo zorganizovať, pretože tak logisticky náročnú akciu,

sme nemali kde zrealizovať kvôli umiestneniu odídencom z Ukrajiny v našich zariadeniach. Úseku služobnej kynológie sa napriek tomu podarilo zrealizovať šesť kynologických aktivít, kde hlavnou úlohou bola výmena vzájomných skúseností v oblasti služobnej kynológie.

Spolupráca s políciou Českej republiky

Na jar roka 2022 úsek služobnej kynológie v spolupráci s ústavmi Leopoldov, Hrnčiarovce nad Parnou, Banská Bystrica, Banská Bystrica-Kráľová, Sučany, Košice a Košice-Šaca zorganizoval inštruktážno-metodické zamestnanie zamerané na výmenu skúseností v oblasti služobnej kynológie. V dňoch 22. až 25. marca 2022 sa na úseku služobnej kynológie v ústave Sučany a v ústave Košice uskutočnila významná aktivita. Na pozvanie generálneho riaditeľa zboru k nám zavítala vzácna návšteva, a to práp. Ladislav Huděc, príslušník policajného zboru Jihomoravského kraja Českej republiky a jeho "parták" služobný pes Kurt. Pre nezainteresovaných, táto dvojica je momentálne ovenčená úspechom Českého policajného majstra, takže počas celého týždňa sme sa snažili jeho skúsenosti v oblasti výcviku služobných psov v klasickej kynológii využiť na maximum. Zároveň sme sa aj ako kynológovia zboru prezentovali našou prácou, čo sa u kolegu z Českej republiky stretlo s pozitívnym ohlasom.

Memoriál Jiřího Hvězdu

Služobná kynológia nie je len o službe cez pracovný týždeň, ale aj cez víkendy. V máji sa v priestoroch Rekreačného zariadenia Luka v Podhradí nad Dyjou v Českej republike konali kynologické preteky zamerané na klasickú kynológiu - Memoriál Jiřího Hvězdy. Deviateho ročníka pretekov sa zúčastnilo celkovo 25 pretekárov a ZVJS reprezentovali kpt. PhDr. Tomáš Cebecauer z Generálneho riaditeľstva, ppráp. Milan Marušinec z ústavu Ilava a ppráp. Alexius Lauko z ústavu Ružomberok, ktorí sa v nabitej konkurencii určite nestratili a odniesli si neskutočne veľa nových odborných skúseností a nových priateľstiev.

Vzdanie poslednej rozlúčky práp. Lászlóvi Szabóvi

Zahraničná spolupráca je veľmi dôležitou súčasťou činnosti úseku služobnej kynológie, pričom slúži najmä na výmenu vzájomných skúseností a nadväzovanie spolupráce v oblasti kynológie. Putá, ktoré vznikajú, mnohokrát presahujú profesionálne vzťahy, vznikajú priateľstvá. V júli sa príslušníci úseku služobnej kynológie a kynológovia z ústavu Želiezovce zúčastnili poslednej rozlúčky s práp. Lászlóm Szabóm, referentom výcviku služobných psov odboru bezpečnosti Maďarskej väzenskej služby, ktorý tragicky zahynul pri výkone svojich služobných povinností.

László bol našim dlhoročným spolupracovníkom v oblasti služobnej kynológie, a preto nás v tejto chvíli spája hlboká bolesť a smútok. Každý, kto takúto udalosť prežíva má zranené srdce a chce vyjadriť hlboký súcit, úprimnú ľútosť, smútok a poskytnúť útechu k tragickému odchodu nášho veľmi dobrého spolupracovníka.

Spolupráca s Vojenskou políciou Českej republiky

V dňoch 05. až 08. septembra sa uskutočnilo inštruktážno-metodické zamestnanie psovodov zboru a príslušníkov Vojenskej polície Českej republiky, ktorí prijali pozvanie od generálneho riaditeľa zboru. Vojenská polícia Českej republiky patrí medzi špičku vo sfére materiálneho zabezpečenia, vyniká aj v úrovni vycvičenosti služobných psov a taktiky ich využitia v rámci prostredia Vyšehradskej skupiny (V4). Rád by som konštatoval, že vzájomná spolupráca nám pomohla poukázať na naše slabšie miesta, ale aj vyzdvihnúť veľa toho kvalitného, čo v súčasnosti vieme produkovať. Bohužiaľ atmosféru výcviku poznačila tragická udalosť, kedy nás vo veku 56 rokov opustil veľký kynologický nadšenec, vedúci družstva psovodov ústavu Banská Bystrica-Kráľová, nadporučík Milan Babirád. Účastníci výcviku si jeho pamiatku uctili minútou ticha.

Memoriál Vojtěcha Plačka

V termíne od 13. do 15. septembra 2022 sa kynológovia zboru zúčastnili 10. ročníka špeciálneho obranárskeho preteku - Memoriál Vojtěcha Plačka, na ktorý boli pozvaní náčelníkom Vojenskej polície ČR brig. gen. Miroslavom Murčekom. Memoriál Vojtěcha Plačka patrí k najťažším špeciálnym obranárskym kynologickým pretekom v Českej republike a pozostáva z disciplín zameraných na poslušnosť a ovládateľnosť služobného psa a obranárskych disciplín (napr. zadržanie osoby, likvidácia výtržnosti, nočné pátranie v teréne a iné). Zbor reprezentovali kpt. PhDr. Tomáš Cebecauer z Generálneho riaditeľstva, ppráp. Maroš Ondrejka z ústavu Banská Bystrica a práp. Peter Michalička z ústavu Hrnčiarovce nad Parnou. Slovenská výprava sa v silnej konkurencii rozhodne nestratila. Ppráp. Maroš Ondrejka z Ústavu na výkon väzby a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Banská Bystrica so služobným psom Astonom

získali celkovo v preteku 450 bodov, čo v konečnom súčte znamenalo nádherné 3. miesto.

Kondičný výcvik psovodov a služobných psov vojenskej polície Českej republiky

V termíne od 19. do 23. septembra 2022 sa v priestoroch Vojenského útvaru 2427 Vicenice u Náměště nad Oslavou – Sedlec konal výcvik, ktorého sa okrem našich kynológov so služobnými psami zúčastnili aj kynológovia z Vojenskej Polície Českej republiky, Váženskej služby Českej republiky, Polície Českej republiky, Colnej správy Českej republiky, Armády Českej republiky, Hradnej stráže Českej republiky, Mestskej polície Praha a Vojenskej polície Poľskej republiky. Forma realizovania samotného výcviku služobných psov pozostávala v základnom rozdelení na klasickú a špeciálnu kynológiu a následnom pre-rozdelení na štvor až šesť člennú skupinu, ku ktorej bol pridelený inštruktor Vojenskej polície Českej republiky. Od služobných psov sa pri výkone pachových prác vyžadovalo nasa-denie, systematická práca, socializácia, presnosť pri značení a

výdrž pri vyhľadávaní v jednotlivých sektoroch. Dôležitou súčasťou výcviku bola vhodná reakcia služobných psov na prácu v rôznych priestoroch, napr. v skladoch vojenskej techniky, následný prevoz na Mestský úrad mesta Třebíč, prevoz vo vojenskom vrtuľníku a následne vyhľadávanie v objekte opravovní.

V závere by som chcel vyjadriť svoje poďakovanie vedeniu zboru, že nám umožňuje realizovať a rozvíjať zahraničné vzťahy. Vedeniu jednotlivých ústavov, za vytváranie zázemia pre našich kynológov a za možnosť využívania priestorov ústavov. Nemôžeme zabudnúť na všetkých vás drahí priatelia, čo úseku služobnej kynológie pomáhate tvoriť vynikajúci obraz zboru na Slovensku a v zahraničí. Ďakujeme a tešíme sa na ďalšiu cezhraničnú spoluprácu.

Text a foto: Tomáš Cebecauer a Jaroslav Prouza ml.,
GR ZVJS

EFEKTÍVNA KOMUNIKÁCIA - NA ČO ČASTO ZABÚDAME

V spoločnosti existuje mylná predstava o tom, ako by mala vyzeráť profesionálna komunikácia. Očakávania verejnosti bývajú prehnané a vychádzajú z myšlienky, že profesionál je schopný odkomunikovať všetko podľa zadania. Niet sa čomu čudovať. V súčasnosti sa na nás z rôznych médií valí jednoliaty prúd nových informácií, zábavy a reklamy. Je dielom profesionálov na komunikáciu. Jeho tón je naliehavý a informácií je

veľa. Aby sa nová informácia presadila v konkurencii ostatných, sú často použité sofistikované postupy. Niekedy postačí šokujúci obsah, inokedy pomôže známa celebrita. Ak nestačí nablýskané pozlátko, autori si občas pomôžu prvkami z oblasti podprahových symbolov alebo dokonca aj technik na hranici etiky a morálky. Ich cieľom je zahrať na emócie, upútať pozornosť a presvedčiť nás o niečom. Často sa posolstvo úspešne

dostane k správne mu adresátovi a ľudia zareagujú podľa požiadavky. Mnohí posolstvo úspešne ignorujú, v iných vyvoláva pohoršenie a odpor. Infotainment, ako sa tento prúd informácií a zábavy tiež nazýva, sa pomaly stáva akceptovaným štandardom. Časom tento štýl zovšednie a v ľuďoch zostáva len pachuť nedôvery a ľahostajnosť. Konkurovať profesionálnym agentúram nemá zmysel. Našou devízou v komunikácii môže byť autenticita, primeranosť a ľudskosť.

Všeobecne sa zhodneme na tom, že v našom povolaní je komunikácia jednou zo základných činností. Od toho, ako sa nám v nej darí, závisí úspech našej práce, prípadne to, koľko sa neskôr narobia naši kolegovia. Prečo sa niekedy podarí úspešne sa dohodnúť na prvý krát, prečo to je niekedy náročné a prečo sa nám niekedy nedarí? Problematika je rozsiahla. Do procesu komunikácie vstupuje mnoho faktorov. Komunikujeme prirodzene, intuitívne, často nám chýba sebakritika a niekedy postupom času naša profesionálna komunikácia sklzáne do podoby naučených fráz, ktoré zo seba automaticky chrlíme. Pri tom sa divíme, že nám partner v komunikácii neporozumel, prípadne medzi nami narastá napätie. Rozsah teoretickej a praktickej prípravy v oblasti sociálnej komunikácie sa dá považovať za primeraný a jeho navyšovanie podstatné zlepšenie pravdepodobne neprinesie. V krátkom súhrne sa pokúsim zrekapitulovať niektoré známe samozrejmosti, na ktoré občas pozabudneme.

Cieľom článku nie je priniesť niečo nové, ani písať o nových trendoch v komunikácii. Zameriam sa skôr na rekapituláciu a pripomenutie tak zrejmých vecí, že na nich v každodennom zhone ľahko zabúdame. Prejdime si spoločne malý kontrolný zoznam podstatných maličkostí, ktoré nám pomôžu v tom, aby naša komunikácia bola efektívnejšia a pritom zostala uveriteľná.

Rozhovor začína skôr, než sa nadýchнем k prvému slovu

1. Ujasnil som si, čo je cieľom zamýšľanej komunikácie?

- Potrebujem niekoho o niečom informovať? Odovzdať správu, doplniť inú správu, niečo oznámiť, prehlásiť,...?
- Vyjednať niečo a dospieť k dohode? Riešiť a vyriešiť problém?
- Presvedčiť? Dosiahnuť, aby partner zmenil názor? Získať niekoho na svoju stranu? Zmanipulovať, ovplyvniť iného, prevalcovať jeho názor a posilniť tak moju pozíciu?
- Inštruovať, naviesť, naučiť, dať recept, zasvätiť, nariadiť?
- Dať ostatným najavo, že problému sa venujem a nestojím bokom?
- Alebo iba pobaviť – rozveseliť druhého, rozveseliť seba, rozptýliť, preklenúť trápne ticho?

Každý z týchto cieľov sa za istých okolností dá považovať za opodstatnený. Na dosiahnutie každého je potrebné zvoliť inú formu a k nej primerané výrazové prostriedky. V ďalšom kroku si zoradím myšlienky. S kým chcem komunikovať, o čom chcem komunikovať, čo je podstatné, čo je zjavné, čo je iné a čo sa oproti minulosti zmenilo. Zistím, prípadne si overím informácie, ktoré mám. Môžem si urobiť prehľadné poznámky, ktoré mi pripomenú mená, fakty, čísla a termíny. Kým ruka píše, mozog s informáciami podvedome pracuje.

2. Zvolil som najvhodnejšiu formu?

Od účelu, zmyslu a kontextu myšlienok, ktoré potrebujem komunikovať závisí, akú formu komunikácie zvolím. Rozho-

dnem sa, či idem napísať úradný záznam, vydať nový predpis alebo smernicu, či poslať skupinový mail. V iných prípadoch je vhodná forma individuálneho mailu, telefonátu alebo osobného rozhovoru. Inokedy zas postačí zmena tónu v hlase, prechod z neformálneho do formálneho štýlu, vyčítavý pohľad, alebo jemné kopnutie suseda pod stôlom. Keď mi je jasné o čom, s kým a akou formou chcem komunikovať, položím si základnú otázku:

Je potrebné o tom hovoriť TERAZ? Ak odpoveď znie ÁNO, začnem komunikovať.

3. Pripravil som si vhodné prostredie?

Eliminujem prípadné rušivé podnety. Vytvetram a zavriem okno, pripravím partnerovi stoličku, vypnem rádio, stlmím vysielačku. Kolegov požiadam aby ma nerušili, alebo naopak, aby ma v dohodnutom čase „náhodou“ vyrušili.

4. Nádych-výdych a ideme na to...

Úvod vo všeobecnosti nie je o obsahu. Je to výmena energie, nadviazanie kontaktu, možnosť získania si priazne. Niekedy sa tomu hovorí aj smalltalk. Viac ako obsah je dôležitá forma. Začnem zdvorilostným pozdravom a partnera usadím. Usmiejem sa, hovorím pomaly a zreteľne nahlas. Dávam najavo ústretovosť. Nebojím sa prejavíť záujem o osobu svojho konverzačného partnera a kladiem primerané otázky. Som dobrým poslucháčom a neskáčem do reči. Mojim cieľom je prelomiť ľady a vytvoriť príjemnejšiu atmosféru. Existujú témy, ktoré sú pre smalltalk nevhodné, ba priam tabu: napríklad rodina, náboženstvo, sexuálna orientácia, trestná činnosť. Všeobecne ak je téma príliš osobná, nie je vhodná. Sem patrí aj politika a témy, ktoré majú potenciál polarizovať ľudí. Napríklad lokál-patriotická alebo športová rivalita, preferovaná značka tovaru, tenisiek, auta, telefónu. Rovnako aj klebety a zložité témy nechajme na potom. Smalltalk poskytuje príležitosť pozorovať neverbálne prejavy partnera a navzájom sa zladíť. Ak nastane vhodná chvíľa, dvoma - tromi vetami premostím k hlavnej téme rozhovoru.

5. Pamätám si ešte na otvorené a uzavreté otázky?

Otvorené a uzavreté otázky mi pomôžu rozhovor riadiť. Kým otvorené otázky rozhovor otvárajú, vyzývajú partnera, aby mi o veciach hovoril, opisoval ich a vysvetľoval, uzavretými otázkami sa už novú informáciu nedozviem. Testujem však nimi svoje hypotézy a pomáhajú mi rozhovor uzavrieť.

6. Pozorujem partnera počas komunikácie?

Poskytuje mi to akúsi **spätnú väzbu**. Všimam si, ako na mňa pôsobí, či sa pri ňom cítim bezpečne, či vo mne budí dôveru. Všimam si neverbálne signály, ktoré môžu prezradiť, či ma vníma, či mi rozumie a či súhlasí s tým, čo sa práve dozvedá. Ako vyhodnocuje to, čo hovorím, ako sa k tomu stavia. Či na ňom badám pokoj a vyrovnanosť, alebo tenziu a strach. Ak si niečo všimnem, svoju domnienku môžem overiť vhodne zvolenou otázkou. Podľa toho usmerňujem svoj postup v komunikácii. Ak človeka, s ktorým komunikujem počas rozhovoru oslovím jeho menom, vyvolám v ňom emocionálnu odozvu. Môžem ju šikovne využiť.

7. Držím sa konvencií?

Všeobecne platné konvencie obyčajne zjednodušujú život. Na základe bontónu, zvykov a dobrých skúseností definujú, čo je primerané a vhodné. Vopred nastavujú pravidlá hry a očakávania. Ak však na to mám vážny dôvod, môžem ich cielene porušiť.

- **Hovorím JA** za seba, ponúkam svoje názory, pohľad na vec zo svojho uhla.

- **Myšlienky je výhodnejšie formulovať pozitívne.** Radšej spolu hľadáme riešenia, ako sa niečo dá vyriešiť, než by sme hľadali dôvody, prečo sa to nedá.

- Vyjadrujem sa konkrétne, stručne, jasne. **Používam krátke vety.** V texte ich oddeľujem odsekmi alebo krátkym odmlčaním sa.

- Riešim **len jednu vec naraz**. Téma navyše rozptyľuje pozornosť, do komunikácie vnáša napätie a zvyšuje riziko nedorozumenia.

- **Menej je viac** - eliminujem nadbytočné informácie. Predpokladám že mojim cieľom nebolo partnera unaviť a utáhať.

- Ak sa mi partnera podarí „**zahnať do kúta**“, môžem ho **donútiť k formálnemu súhlasu** s dohodou. Na takúto dohodu sa neskôr ťažko odvoláva a spoľahlivo si takto **skomplikujem cestu k ďalšej dohode** v budúcnosti.

8. Pozor na komunikačné pasce

Komunikačné pasce predstavujú akúsi zbierku nástrah, ktoré sa v medzilidskej komunikácii vyskytujú. Ako názov napovedá, dopustiť sa chýb, ktoré nás do nich dovedú je vo všeobecnosti ľahké. O to ťažšie je z nich sa bez ujmy dostať. Tu sú niektoré z nich.

- **Rád sa počúvam a uletím od témy.** Partnera unavím informáciami, ktoré ho nezaujímajú, prípadne s nimi nesúhlasí. Sám seba môžem dostať k témam, pri ktorých nemám istotu v argumentoch. Partnera tak presvedčím najskôr o svojej samolúbosti.

- **Hádam myšlienky partnera.** Reagujem na ne, alebo sa podľa toho rozhodujem. Zamotávam sa vo vlastných predstavách. Z dialógu sa stáva monológ. Dohadujeme sa na niečom, čo nechce ani jeden z nás.

- **Predsudky a stereotypy.** Stereotypy zjednodušujú vnímanie reality a obmedzujú ju na niekoľko nápadných alebo

atraktívnych znakov. Vlastnosť jedného člena skupiny je prisudzovaná všetkým, alebo podľa jedného znaku sa jednotlivcovi automaticky prisudzujú aj ďalšie. Predsudky zahŕňajú aj emocionálnu zložku a obsahovo sú jednoznačne negatívne. So skutočnou realitou mávajú málo spoločné. Okrem toho bývajú zdrojom nepochopenia a majú potenciál ľudí rozdeľovať.

- **Skryté nepočúvanie.** Navonok sa tvárim, že počúvam. Môžem síce prejavovať zdánlivý záujem o komunikovaný obsah, ale v skutočnosti nepočúvam a informácie vôbec neprijímam. Dôvodom môže byť naša zaujatosť niečím iným, nezaujímavá téma, alebo „počúvanie len zo slušnosti“. Ak som pri tom pristihnutý, ľahko sa dostanem do trápnej situácie.

- **Nepravdivé informácie.** Hoci partner nemá možnosť pravdivosť informácie si priamo overiť, pravda môže neskôr vyplývať z kontextu iných informácií. Nás zaťažuje nutnosť evidovať, že sme takúto informáciu podali. Okrem toho hrozí riziko prerieknutia, ktorým sa môžeme úplne diskreditovať.

9. Čo na záver?

Dobre zvládnuté finále otvára priestor na ďalšiu spoluprácu. Okrem rekapitulácie a sumarizácie k záveru patrí dohoda o ďalšom postupe. Sumarizácia okrem toho slúži ako kontrola, či sme si správne porozumeli a či sme na nič nezabudli. Úplne na záver je dobré vhodnou formou partnera oceňiť.

Radoslav Šolc, Košice-Šaca

Obrázky:

Zdroj: <https://skoleniepredajcov.sk/2020/06/27/ako-komunikovat-so-zakaznikom/>

ALTERNATÍVNE POSTUPY V PERSONÁLNEJ PRÁCI

Vraví sa, že nové situácie si vyžadujú nové riešenia. S týmto tvrdením je možné úplne sa stotožniť v oblasti personálnej práce a zabezpečenia dostatočného množstva kvalifikovaného personálu na výkon služby. Žiaľ, časy, kedy pred bránami ústavov stáli zástupy uchádzačov a výberové konanie bolo skutočne o výbere, sú už minulosťou. Realita dnešných dní je taká, že počet prijatých príslušníkov zboru do služobného pomeru sa nevyrovná počtu príslušníkov zboru, ktorí sú zo služobného pomeru uvoľnení. Už pred rokmi sme pochopili, že obvyklé

a zaužívané metódy personálnej práce nepostačujú. Bolo potrebné zamerať sa na menej tradičné spôsoby oslovovania a motivácie nádejných uchádzačov o prijatie do služobného pomeru. Už nestačí iba čakať, kedy bude do ústavu doručená nejaká žiadosť o prijatie. Je potrebné uchádzačov aktívne vyhľadávať, oslovovať vybrané cieľové skupiny, častokrát aj na miestach a spôsobmi, ktoré boli pre nás ešte pred niekoľkými rokmi nepredstaviteľné. Jednou z prvých aktivít, ktoré sme začali vyvíjať už pred približne piatimi rokmi, boli výberové ko-

nania na Úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny. V spolupráci s úradmi práce v blízkom, ale aj vzdialenejšom okolí ústavu boli na výberové konania pozývané osoby v evidencii jednotlivých úradov podľa vopred zadefinovaných kritérií (vek nad 21 rokov, minimálne stredné školské vzdelanie s maturitou). Takýmto spôsobom sme opakovane niekoľkokrát ročne absolvovali výberové konania na úradoch práce v Želiezovciach, Leviciach, Štúrove, Nových Zámkoch, Veľkom Krtíši, Lučenci, či Rimavskej Sobote. Zamerali sme sa aj na konkrétne cieľové skupiny obyvateľstva. Umiestňovali sme informačné letáky o možnostiach a podmienkach prijatia do služobného pomeru do niekoľkých posilňovní, fitness centier a športových klubov (napr. v Želiezovciach, Leviciach, Rúbani). Od roku 2018 má železovský ústav pravidelne svoje zastúpenie aj na akciách ako Profesia Days v Bratislave a v Košiciach, Job Expo v Nitre, či Burza práce v Nových Zámkoch. Jednou z najčerstvejších aktivít, ktoré sme začali realizovať v tomto roku, sú informačné kampane na verejných miestach a rôznych verejných podujatiach, častokrát spojené aj s prezentáciami činnosti vybraných úsekov služobnej činnosti, či inými sprievodnými akciami – napr. prezentácia ústavu v obchodnom centre Aquario v Nových Zámkoch, na podujatí Letná prechádzka umením v Želiezovciach spojená aj so sprievodným programom pre deti, či na podujatí Südwind v Pohronskom Ruskove spojená s ukážkami zo služobnej kynológie a prvkov sebaobrany. Úspešnosť týchto akcií je ťažké hodnotiť, väčšina vymenovaných podujatí nie je primárne určená pre ľudí, ktorí si hľadajú prácu. Reakcie návštevníkov akcií boli rôznorodé – niektorí sa pri-

stavili opýtať sa, čo predávame, niektorí sa aj aktívne zaujímali o možnosti prijatia do služobného pomeru. Boli však aj takí, ktorých zaujímali iba cukríky a prezenty zadarmo. Osobitnou kategóriou boli bývalí kolegovia a výsluhoví dôchodcovia z iných ozbrojených zložiek, ktorí sa neveriacky pristavili s otázkou, či je to naozaj tak vážne s nedostatkom personálu, že takýmto spôsobom prezentujeme zbor.

Nuž, áno. Situácia je skutočne vážna. Boríme sa s nedostatkom personálu a zaznamenávame veľké problémy s jeho dopĺňaním. Každý mesiac nám odchádzajú kolegovia. Odchádzajú tí, ktorí odsľúžili 20, 25, 30, či viac rokov a dosiahli podmienky výsluhového dôchodku. Odchádzajú tí, ktorí sú v služobnom pomere 8, 10, či 12 rokov. Sú to ľudia, ktorí sú v produktívnom veku a sú ešte perspektívni pre zbor, považujú však za atraktívnejšiu ponuku práce v inej ozbrojenej zložke, či v civilnom sektore. Odchádzajú aj takí, ktorí sú ešte v skúšobnej dobe – niektorí po niekoľkých týždňoch či mesiacoch od prijatia, nájdu sa však aj takí, ktorí odchádzajú po niekoľkých dňoch. Mnoho novoprijatých kolegov, ktorí sa rozhodnú odísť, no už medzitým absolvovali základné odborné vzdelávanie, sa ani netaja tým, že v služobnom pomere plánujú ostať iba tak dlho, kým neuplynie dostatočný čas na to, aby už nemuseli hradiť náklady na vzdelávanie. Dôvody, pre ktoré sa rozhodnú odísť, sú rôzne. Niektorí uvádzajú, že im táto práca jednoducho nevyhovuje, niektorí dostanú ponuku zamestnania, ktorá sa im zdá byť atraktívnejšia alebo lepšie platená, niektorí uvádzajú, že sú pre nich platové podmienky nedostačujúce, niektorým nevyhovuje dochádzanie, ak sú z väčšej diaľky a niektorí zjavne ani sami

presne nevedia, prečo vlastne chcú odísť. V drvivej väčšine dôvodov sú však spoločným menovateľom peniaze, nech už je ten dôvod akokoľvek pomenovaný. Tento faktor vystupuje do popredia najmä u novoprijatých príslušníkov zboru. Po tohtoročnej valorizácii služobných príjmov predstavuje nástupný plat príslušníka zboru v prvej platovej triede sumu 1022 Eur. Nedá sa jednoznačne povedať, či je to dosť alebo nie. V čase písania tohto článku bolo na portáli profesia.sk zverejnených množstvo pracovných ponúk s ponukou platu okolo 1000 Eur. Čiže nástupný plat príslušníka zboru je porovnateľný s platovými podmienkami iných zamestnávateľov v regióne. Ak ale berieme do úvahy aj skutočnosť, že zbor má pomerne prísne kritériá na prijatie (vek nad 21 rokov, maturita, bezúhonnosť, vyhovujúci fyzický, psychický aj zdravotný stav, ovládanie štátneho jazyka), v porovnaní s civilným sektorom sa ten plat vzhľadom k požiadavkám na uchádzača nezdá byť až taký primeraný. A zrejme nie je ani tak motivujúci pre potenciálnych uchádzačov, ktorí nás oslovujú v rámci našich prezentácií a informačných kampaní. Každý sa samozrejme opýta na platové podmienky, no po oboznámení s nimi sa nie každý tvári nadšene. Niekedy si aj kladieme otázku, či tieto akcie majú zmysel, či stojí za to stať celý deň na slnku, v prachu, dookola opakovať každému, kto sa

pristaví, aké sú podmienky prijatia a čo naša práca vlastne obnáša. A v závere dňa si potom aj tak povieme, že to za to asi stojí. Že ak sa nám podarilo vzbudiť záujem už len u jedného človeka, je to viac ako nič. Že aj jeden úspešný uchádzač, ktorého prijmeme a dokážeme ho motivovať k tomu, aby v služobnom pomere aj ostal, môže pomôcť inému kolegovi v zmene, ktorý možno práve vďaka nemu bude mať tri dni voľna bez toho, aby bol velený do služby.

Záverom je potrebné dodať, že tento príspevok nie je výsledkom empirického výskumu ani štatistického zisťovania. Je reflexiou na osobné skúsenosti z prijímacích pohovorov, výberových konaní a prezentačných akcií, z osobných rozhovorov s ľuďmi, ktorí zvažujú, že sa k nám pridajú, aj s tými, ktorí zvažujú, že od nás odídu. Tento článok ani nemá byť kritikou zboru alebo jeho personálnej politiky. Práve naopak, pozitívne vnímam aktivity, ktoré vedenie zboru vyvíja na stabilizáciu personálnej situácie. Stále mám však pocit, že to akosi nestačí, že to vždy nie je dosť. Pri uvažovaní nad tým, čo by mohlo pomôcť, mi nevdok napadá legendárna veta starého Gagoša z Tisícročnej včely: Na vojnu treba tri veci. Peniaze, peniaze a peniaze...

Text a foto: Gabriela Janková, Kristián Horváth, Želiezovce

VÝCVIK V TAKTICKEJ STREĽBE

PRÍSLUŠNÍKOV ZBORU V PRIESTOROCH CENTRA VÝCVIKU LEŠŤ

Strelecký výcvik príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže je jednou z prioritných úloh odboru ochrany Generálneho riaditeľstva ZVJS, ktorý zastrešuje nielen ich taktickú pripravenosť, ale aj odolnosť v prípade nečakaných konfliktných situácií.

Príslušníci z odboru ochrany dbajú na pravidelné zvyšovanie úrovne odbornosti a zručností členov zásahových skupín a školiťelov poriadkových jednotiek jednotlivých ústavov na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody. Pre takúto úroveň výcviku je nevyhnutnosťou okrem správnej výzbroje a výstroje aj miesto výcviku, na ktorom sa jednotlivé periodické výcviky konajú. Vojenský obvod Lešť so svojim výcvikovým centrom slúži nielen pre výcvik vojenských jednotiek, ale na základe

medzirezortných dohôd svoje schopnosti v jeho priestoroch zlepšujú aj príslušníci ZVJS pod vedením inštruktorov z referátu výcviku odboru ochrany a inštruktorov výcviku.

Jeden z takýchto špecializovaných výcvikov v taktickej streľbe sa uskutočnil aj začiatkom septembra, kedy boli do výcvikového centra vyslaní príslušníci z Generálneho riaditeľstva ZVJS a ústavov Banská Bystrica, Bratislava, Nitra, Leopoldov, Žilina, Banská Bystrica-Kráľová, Ružomberok, Želiezovce a Nitra-Chrenová. Vedúcim výcviku a riadiacim streľby bol ppor. Juraj Košút z Ústavu na výkon väzby a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Žilina a ppor. Mgr. Martin Körmendy z Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Dubnica nad Váhom.

Trojdnňový výcvik otvorili príslušníci zboru organizačnými

pokynmi a prípravou potrebnej výstroje a výzbroje - pištole typu Glock 17 a samopalmi B&T APC 9. Samotná strelecká príprava výcviku pozostávala z metodickej interpretácie technického postupu a následných praktických cvičení. Inštruktor najskôr činnosť predviedol a vysvetlil a následne po častiach techniku precvičil so všetkými prítomnými príslušníkmi. Pre úvodné porozumenie barikádovej strelby si príslušníci precvičili neštandardné strelecké polohy v stoj, ľahu a kľaku. Teoretické oboznámenie a praktické cvičenia uviedli príslušníkov do problematiky a techniky strelby v pozíciách, ktoré vznikajú pri barikádovej strelbe. Dôraz bol kladený na overenie zručností v taktickej strelbe a pohybe v priestore v rozsahu perimetra 360° a bezpečnú manipuláciu so zbraňou. Inštruktori sa pri výcviku zameriavali najmä na prvotné nedostatky strelca, ktoré postupným precvičovaním odstraňovali. Záverečná strelba bola zameraná nielen na techniku, ale aj na jej použitie v čo najkratšom čase a sústredenie sa na povel vydaný inštruktorom na zmenu polohy a počet výstrelů. Jednotlivé cvičenia týmto spôsobom príslušníkov pripravujú na adekvátne využívanie barikád, ale aj zautomatizujú správne zaujatie streleckej polohy v prípade použitia strelnej zbrane pri obrannej strelbe.

Tomáš Piatko, Peter Šeffer, Anna Ragasová, GR ZVJS

PÔSOBENIE TRAUMATICKÝCH UDALOSTÍ NA PSYCHIKU JEDINCA A JEJ MOŽNÉ NÁSLEDKY NA ĎALŠÍ VÝVIN OSOBNOSTI

Súčasná doba sa okrem iného vyznačuje rýchlym spôsobom života, ktorý často okrem mnohých pozitív prináša aj negatívne javy. Tieto často zasahujú psychiku jedinca vo väčšej alebo menšej miere. Z odbornej literatúry je známe, že niektorí jedinci sa nedokážu primerane adaptovať ani na bežné spôsoby života, často sa dostávajú do rôznych stresových situácií, na ktoré reagujú neprimerane, neprispôsobivo, často agresívne. Preto v tomto príspevku rozoberieme traumatické situácie a ich vplyv na psychiku jedinca už od ranného obdobia vývinu. Budeme sa zaoberať spôsobom spracovania stresových faktorov a ich možný vplyv aj na trestnú činnosť.

Pojem psychická trauma označuje zranenie psychiky, ktoré býva dôsledkom významne zaťažujúcej skúsenosti. Samotná udalosť nie je traumou, stáva sa ňou až jej dopad na človeka, ktorý ju prežil. Vo všeobecnosti udalosť pôsobí traumatizujúco, ak vážne ohrozuje zdravie alebo život človeka, či iných ľudí, ak je nečakaná, nekontrolovateľná a sprevádzaná prežívaním veľkého strachu a bezmocnosti. Trauma vzniká, keď je niečo ťažké príliš veľa, príliš skoro, príliš dlho alebo niečo potrebného príliš málo. Rovnako k predpokladom pre vznik traumy u človeka môže byť aj predstava, že väčšina z nás si myslí, že život je predvídateľný, spravodlivý, máme všetko pod kontrolou a taktiež máme pocit, že sme nezraniteľní (mne sa nemôže nič stať).

V médiách sú pojmy ako trauma a post-traumatická stresová porucha spájané s tými najhrôzostrašnejšími zážitkami ako vojnové konflikty, teroristické útoky, prírodné katastrofy, alebo smrť dieťaťa. To, čo obyčajne definujeme ako traumy, hodnotíme podľa toho, či pôsobenie bolo krátkodobé alebo dlhodobé. V prípade keď sú prítomné určité dôsledky, hovoríme, že ich

zapríčinila „trauma“. Ako traumy môžeme definovať tie zážitky a skúsenosti, ktoré znamenajú buď individuálnu hrozbu smrti alebo ohrozujú telesnú a sexuálnu integritu človeka (zážitky sexuálneho násillia). Takéto skúsenosti vyvolávajú extrémny stres, ktorý je negatívne pôsobiaci na organizmus. Traumy delíme na traumy typu I - alebo traumy „tvrdé“ (často jednorazové) a typu II - označované ako „mäkké“ (často komplexné).

Ako „tvrdú“ traumy označujeme relatívne ohraničenú a jednorazovú zážitok, napríklad dopravnú nehodu, tornádo, ozbrojené prepadnutie alebo znásilnenie. Medzi „mäkké“ traumy patria napríklad zážitky, ktoré pôsobia dlhodobo a opakovane napríklad pretrvávajúci vojnový konflikt, opakované mučenie, alebo pretrvávajúce sexuálne zneužívanie. Pritom platí, že „tvrdé“ traumy sa dajú ľahšie liečiť, pretože tie „mäkké“ je obťažnejšie rozpoznať. Takáto trauma môže byť podvedomá, nemusí byť viditeľná na prvý pohľad. Nenápadnosť „mäkkých“ tráum je často ešte zákernejšia ako následky „tvrdých“ tráum.

Na tomto mieste je potrebné spomenúť ako traumy vplyvajú na náš organizmus. Každá trauma, či už bola spôsobená na fyziologickej, kognitívnej, emočnej alebo medziľudskej úrovni, má vplyv na naše telo. Trauma spôsobuje hlboké svalové stiahnutie, jeho zmyslom je v priebehu traumatickej udalosti chrániť telo pred zranením, alebo dokonca smrťou. Preto je zásadné povoliť toto chronické napätie hneď potom, čo traumatická situácia skončila, aby sa telo mohlo vrátiť späť do prirodzeného stavu rovnováhy. Je nutné svaly uvoľniť a predísť tak vzniku fyzickej bolesti a zvieraniu. Na tejto báze fungujú aj niektoré techniky, ktoré pomáhajú traumy liečiť. Náš nervový systém je utvorený tak, aby hneď po skončení traumatickej udalosti toto hlboké svalové napätie doslova „vyklepal“ a pomohol tak telu vrátiť sa späť do rovnováhy. Toto chvenie, ktoré je veľmi podobné pri návaloch strachu alebo úzkosti, slúži ako povel mozgu, aby vrátil telo do stavu uvoľnenia. Dôležité v rámci terapie je spomenúť, že každá traumatická skúsenosť je veľmi zahľucujúca, naše telo ukladá spomienky a emócie spojené s traumatickou udalosťou, aby mohlo túto traumy neskôr spracovať. Silný náboj tvorený predovšetkým rôznymi hormónmi, ktoré sa hromadia v tele behom traumatickej udalosti, sa sústavne snaží vybiť. Pokiaľ k takémuto vybitiu nedôjde, emočné a racionálne časti nášho mozgu pretavia tento silný náboj buď do podoby veľmi silných emócií (nenávisť, hnev a pod.), do myšlienok na pomstu, nedôveru, alebo negatívne vnímanie reality.

Dôležité je odlišiť traumy od iných nepriaznivých životných okolností, hoci takéto odlišenie je v bežnom živote neraz ťažké. Nezriedka sa za osobné traumy považuje aj odmietnutie lásky, nesplnená túžba, alebo strata majetku či vlastníctva. Z psychologického hľadiska to síce môžu byť zásadné životné udalosti, či zdroje záťaže, ktoré sú určite dôležité, no nevyvolávajú typické vzorce reakcií, ktoré zvyčajne vznikajú po zážitkoch spojených s ohrozením života alebo sexuálnym násillím. Traumatické zážitky môžu vznikať vo veľmi rozdielnych situáciách a pri rozdielnych udalostiach, vedú zvyčajne k bezprostredným zmenám psychiky. Najprv sa to udeje funkciami vedomia (najmä v oblasti pozornosti, bdlosti a reakčnej pohotovosti). Už počas traumatického diania sa bežná funkcia rovnováhy (homeostáza) psychiky vychýľuje na hranice svojich regulačných schopností a z krátkodobého či strednodobého hľadiska sa môže zrútiť. To, či tieto symptómy sprevádzajú nezastaviteľné emočné návaly, napríklad záchvaty plaču, či pa-

nické ataky, závisí od človeka a situácie. Časom, teda po niekoľkých minútach, hodinách, či po jednom až dvoch dňoch sa niektoré psychické funkcie začínajú zotavovať.

V ďalšej časti budeme venovať pozornosť traumám v detstve. Je treba povedať, že sa od takejto definície traumy v dospelosti líši. Pojem traumatizácia v detstve sa tiež týka jej duševných dôsledkov, no tie sú omnoho ďalekosiahlejšie ako dôsledky traumy v dospelosti. Dôsledky traumatizácie a iných nepriaznivých udalostí v detstve až do puberty sa od istého času označujú výrazom traumatické poruchy vývinu. Skôr ako ich charakterizujeme dovolíme si uviesť jednu poznámku:

Jednorazové traumatické udalosti môžu u detí vyvolať posttraumatickú stresovú poruchu s charakteristikami špecifickými pre detský vek. Nechcené intruzívne spomienky sa potom často odohrávajú bez slov, formou inscenácie v hre. Dieťa sa môže neustále hrať na vojnu, stíňať bábkám hlavy, alebo ich nechá umierať pri nehodách. Často sa objavujú nočné mory, ktoré nemusia priamo súvisieť s prežitým, pokiaľ o nich dieťa chce a dokáže hovoriť. Ďalšie príznaky, napríklad časté a zdanlivo neodôvodnené záchvaty zúrivosti, často zjavne nesúvisia s tým, čo dieťa zažilo. Na druhej strane nie je po takýchto jednorazových traumách pravda to, čo sa tak často uvádza v médiách, že „deti trpia najviac“. Keďže deti do istého veku smrti a jej nezvratnosti ešte nerozumejú, často ju zvládnu dokonca ľahšie ako dospelí, ktorí sa o nich starajú a sú ich blízki. Média akoby tento výrok využívali skôr na to, aby správou vyvolávali v jej konzumentoch ešte búrlivejšie emócie.

Traumatické poruchy vývinu v užšom zmysle sa objavujú najmä po dlhotrvajúcich traumách. Väčšinou sú to zároveň interpersonálne traumy, alebo iné nepriaznivé zážitky, napr. telesné alebo emočné týranie. Z výskumov vyplýva, že podstatná časť detí a mladistvých v našej spoločnosti zažije v detstve prinajmenšom jednu nepriaznivú, či traumatickú skúsenosť. Každá z týchto tráum môže negatívne ovplyvniť duševné dozrievanie mladého človeka. Väčšina traumatizovaných detí pochádza z dysfunkčných rodín, v ktorých zažívali emocionálne alebo fyzické týranie, prípadne bola ich primárna vzťahová osoba sama príliš narušená, aby dokázala naplniť potreby dieťaťa. Ďalej sem patria deti z detských domovov s nesprávnym vedením, alebo obeť opakovaného sexuálneho zneužívania blízkou osobou, napr. členom rodiny, ale aj učiteľom, či klerikom. Pre takéto prípady, keď je páchatelom blízka osoba, sa v posledných rokoch zaužívalo označenie „trauma zradou“, čo znamená, že blízka osoba, alebo inštitúcia, na ktorú je dieťa životne odkázané, zneužíva a zradí jeho dôveru, ako sa to stáva v prípade fyzického, emocionálneho týrania, alebo sexuálneho zneužívania. Príkladom sú nadávky, ponižovania, či odmietanie náklonnosti, ale aj zamykanie, izolácia od rovesníkov, až po najrôznejšie vyhrážky, vrátane vyhrážania sa smrťou. V patologickom prostredí, v ktorom vyrastajú týrané deti, je rodičovská moc neobmedzená, nevypočítateľná a absolútna. Tí, čo takéto zaobchádzanie prežili, často spomínajú, že najviac ich desila nepredvídateľnosť násillia.

Čo sa týka sexuálneho zneužívania rodinnými príslušníkmi, v jednom americkom výskume počas mnohých rokov porovnávali skupinu sexuálne zneužívaných dievčat s dievčatami, ktoré takéto zneužívanie nezažili. Všetky skúmané dievčatá pochádzali zvyčajne zo sociálne znevýhodnených častí mesta.

U dievčat, ktoré zažili zneužívanie, sa v nadchádzajúcich rokoch prejavili závažné poruchy ako depresie, narušené funkcie vedomia, sebaopoškodzovanie, poruchy sexuálnych funkcií, často obezita. Zneužívané dievčatá nemali medzi rovesníkmi takmer nijakých kamarátov. Od puberty zažívali rôzne chaotické vzťahy s chlapcami, ktoré boli neraz retraumatizujúce. U mladistvých, ktorí zažili dlhoročné telesné týranie, alebo sexuálne zneužívanie, sa k tomu pridávajú kognitívne zmeny, ktoré sa nezúčastnenému pozorovateľovi javia ako nezrozumiteľné. Ide o pocity viny (za všetko si môžem sám), a preberanie zodpovednosti za udalosti (ja som začal – páchatel' je dobrý človek, ktorého som skazil).

Je oveľa pravdepodobnejšie, že ľudia, čo prežili týranie v detstve, sa aj v neskoršom veku stanú obeťami násilia, alebo si sami budú spôsobovať zranenia, než by páchali násilie na iných. Možno preto, že majú v sebe hlboko zakorenenú nenávisť k sebe samým, je tu väčší predpoklad, že svoju agresiu namieria proti sebe. Kým samovražedné pokusy a sebaopoškodzovanie úzko súvisia s týraním v detstve, súvislosť medzi týraním v detstve a antisociálnym správaním v dospelosti je pomerne nevýrazná. Skúmanie vyše 900 psychiatrických pacientov (výskum uskutočnený v USA) dokázalo silnú súvislosť týrania v detstve s výskytom samovrážd, ale nie s páchaním vrážd. Hoci ľudia, ktorí zažili týranie sa väčšinou nestávajú páchatelmi násilných činov, je tu samozrejme, aj menšia časť, ktorá násilie pácha. Ukazuje sa, že trauma posilňuje bežné rodové stereotypy: muži, ktorí si v detstve prežili týranie, si častejšie vybiľajú svoju agresivitu na iných, kým ženy sa častejšie stávajú obeťami násilia, alebo sa u nich stretávame so sebazraňovaním. Výskum u dvesto mladých mužov ukázal, že tí, čo boli v detstve fyzicky týraní, častejšie priznávali, že sa niekomu vyhrážali ublížením, že niekoho pri potýčke udreli, alebo, že sa zaplietli do nelegálnej činnosti. V najextrémnejších prípadoch sa stáva, že ľudia, čo prežili týranie v detstve, napádajú neskôr vlastné deti. Napriek bežnej predstave o „generačnom cykle násilia“ však väčšina ľudí, ktorí prežili násilie, svoje deti netýra, ani nezanedbáva.

Osoba, ktorá prežila týranie, má stále zásadné problémy so základnou dôverou, autonómiou a aktivitou. Je stále uväznená vo svojom detstve, pokúša sa vybudovať nový život a pritom stále naráža na svoju traumu. V intímnych vzťahoch je osoba, ktorá prežila týranie, hnaná túžbou po ochrane a starostlivosti a prenasledovaná strachom z opustenosti, či násilia. Útočisko môže hľadať u mocných, autoritatívnych osôb, ktoré ako sa zdá by jej mohli ponúknuť vzťah poskytujúci opateru, starostlivosť. Osoba, ktorá zažila týranie, takmer nevyhnutne naráža na veľké problémy, keď sa chce chrániť v rámci intímnych vzťahov. Má tendenciu prispôbovať sa želaniam iným a v dôsledku automatickej, často neuvedomovanej poslušnosti ju hocikto z pozície moci, či autority môže ľahko zraniť. Ak človek, ktorý bol týraný, zažije sklamanie, môže osobu, ktorú len nedávno ešte zbožňoval, zúrivo osočovať. Interpersonálne konflikty môžu vyvolať hlbokú úzkosť, depresiu, či zúrivosť. Aj najmenší náznak ignorovania evokuje u človeka, ktorý prežil týranie, minulé skúsenosti ľahostajného zanedbávania a malé psychické zranenia vyvolávajú u neho minulé skúsenosti zámernej krutosti. Tieto poruchy sa skúsenosťou nedajú len tak ľahko napraviť, pretože človek, ktorý prežil týranie, zväčša nemá ani verbálne, ani sociálne schopnosti na riešenie konfliktov. Vybuduje si tak model intenzívnych, nestálych vzťahov, v ktorých sa opakujú drámy záchrany, nespravodlivosti a zrady.

Ľudia, ktorí zažili v detstve násilie, pokúšajú sa v dospelosti zvládnuť svoje vzťahy formou psychickej obrany, ktorú si vypestovali v detstve, a tieto obrany sa stávajú čoraz väčšou prekážkou adaptácie. Veľmi sa boja, že ich deti stihne podobný osud, všemožne sa tomu snažia zabrániť. Rozdvojené myslenie a rozdvojené „Ja“ sú dômyselnými formami adaptácie na rodinnú atmosféru násilného ovládania v detstve, v podmienkach slobody zodpovednosti dospelého človeka sú však nielen neužitočné, ale aj škodlivé. Bránia rozvoju vzájomných intímnych vzťahov i rozvoju integrovanej identity. Ako sa osoba, ktorá týranie zažila borí so životnými úlohami dospelého veku, dedičstvo detstva sa stáva čoraz väčším bremenom. Napokon často okolo tridsiatky, alebo štyridsiatky, sa systém obrany môže začať rúcať. Spúšťacím mechanizmom často býva zmena rovnováhy v blízkych vzťahoch napr. rozpad manželstva, narodenie dieťaťa, choroba, alebo smrť rodičov. Fasáda sa rozpadáva a ukazujú sa základy, t. j. fragmentácia. Prípadný kolaps môže mať podobu symptómov, ktoré vlastne kopírujú všetky kategórie psychických porúch. V závere príspevku ešte spomenieme v krátkosti zvládanie stratégie pri traumách. K tým pozitívnym stratégiám patrí odvrátenie pozornosti, predpísaná medikácia, fyzické cvičenia. K negatívnym stratégiám patrí fajčenie, izolácia, workoholizmus, násilné správanie, sebaedštruktívne správanie.

V našom príspevku sme sa snažili poukázať a popísať pomerne závažnú problematiku traumatizácie, násilia, týrania v detstve, spôsob adaptácie resp. vyrovnania sa s ním. Zdefinovali sme základný pojem traumy, poukázali sme na dve základné typy tráum, popísali sme, čo môže spôsobiť na zraniteľnej detskej duši, načrtli sme úskalia vyrovnania sa s predmetnou problematikou. Môžeme konštatovať, že v súčasnej dobe plnej záťažových a stresových situácií ide o problematiku mimoriadne dôležitú, pretože sme s ňou v kontakte denne-denne, či už v rodine, práci, škole atď. K tejto oblasti sa psychológovia a nielen tí (ide o interdisciplinárny prístup), ale všetci, ktorým nie je ľahostajný primeraný a úspešný vývin osobnosti, či už u dieťaťa, alebo dospelého človeka, nesmú stavať nevšímavo, nezaujato.

Peter Kačáni, Banská Bystrica

DÔLEŽITOSŤ VČASNEJ KARDIOPULMONÁLNEJ RESUSCITÁCIE

Jednou z možností predĺženia života je vynájdenie elixíru mladosti a zdravia. Druhou možnosťou je obnova zlyhávajúcich alebo zlyhaných vitálnych funkcií. Táto téma je stále aktuálna a nikdy nevieme, kedy sa ocitneme v situácii, v ktorej len od nášho konania bude závisieť život iného človeka. Priblížme si preto postup a úkony nevyhnutné na samotnú záchranu života a na to, aby sa zvýšila šanca na prežitie postihnutého.

Resuscitácia (oživovanie) má dávnu históriu. Prvé systematické postupy sa objavovali v rokoch 1810 až 1840. Indikáciou boli väčšinou topiace sa deti, ale aj dospelí, náhle zastavenie srdca pri epileptických záchvatoch. V 50. rokoch 20. storočia vznikol slogan „hearts too good to die“, keď došlo k náhlému zastaveniu srdca u zdatných mladých mužov. Podľa dostupných štatistík v rámci Európy sú hlavnou príčinou zastavenia krvného obehu, a to až v podiele 82,5%, kardiálne ochorenia, ďalšími ochoreniami sú v podiele 4,3% pľúcne poruchy, v podiele 3,1% traumy, v podiele 2,2% cievne mozgové príhody, v podiele 4,9% predávkovania, v podiele 0,9 % samovražedné úmysly, v podiele 0,5 % topenie a v podiele 0,1 % elektrotraumy.

Kardiopulmonálna resuscitácia (KPR) je súbor postupov s cieľom obnovenia zlyhávajúcich alebo zlyhaných vitálnych funkcií. Prvé moderné smernice KPR vyšli v roku 1974 v časopise JAMA. Autorom označovaným aj ako „otec modernej kardiopulmonálnej resuscitácie“ bol rakúsky lekár - anesteziológ českého pôvodu profesor Peter Safar, ktorého zjednodušené postupy ABC (airway, breathing, circulation) sa rozšírili do celého sveta. Od roku 2000 sa každých 5 rokov utvárajú nové odporúčania na KPR, ktoré zohľadňujú najnovšie poznatky vedy.

KARDIOPULMONÁLNU RESUSCITÁCIU ROZDEĽUJEME NA DVE FORMY:

1. Prvou je základná, tzv. basic life support (BLS), ktorá s výnimkou protektívnych pomôcok nepoužíva žiadne iné pomôcky ani lieky. Je to resuscitácia, ktorú môže v prípade potreby podať každý z nás. Máme ju stále so sebou. Sú to prakticky len základné vedomosti a ochota pomôcť, v konečnom dôsledku aj zákonná povinnosť.

2. Druhou formou je rozšírená kardiopulmonálna resuscitácia – advanced life support (ALS), ktorá zahŕňa použitie všetkých odporúčaných pomôcok, pomôcok na zaistenie dýchacích ciest, defibrilátora a odporúčaných liekov. Túto môže podávať profesionál pri výkone svojho povolania. Na rozhraní BLS a ALS je použitie automatizovaného externého defibrilátora (AED).

Cieľom neodkladnej resuscitácie je čo najrýchlejšie okysličené životne dôležitých orgánov, teda srdca a mozgu. Bez vykonávania oživovacích postupov sa každú minútu po zastavení

obeihu znižuje možnosť prežitia o 10 až 15 %. Ak ihneď začneme rozšírenú resuscitáciu, pravdepodobnosť prežitia sa zvyšuje o 3 až 4 %. Laikmi začatá KPR zvýši nádej na prežitie dvojnásobne. K zástave obehu a potrebe oživovania môže dôjsť kdekoľvek napr. na kúpalisku, v lese, v obchode, v kine, na futbale, doma, v práci, aj v ambulancii. Ako rozpoznať, či niekto potrebuje oživovanie? Prvotná diagnostika vyplýva z pozorovania a reakcií postihnutého na vonkajšie podnety. Pre laikov, neprofesionálov ostáva najvhodnejším signálom fakt, že postihnutý nejaví známky života, na oslovenie, na zatrasenie nereaguje, vizuálne nedýcha (absentuje pohyb hrudníka). Bledosť kože a pier môžu byť ďalším nápomocným signálom. Príznakom môže byť aj nepravidelný, agonálny dych, ktorý z hľadiska výmeny plynov O₂ a CO₂ nie je účelný, preto je potrebné ihneď začať s oživovaním KPR a použiť tzv. reťaz života (alebo algoritmus postupu pri rozpoznaní zástavy obehu), ktorý je odlišný u detí aj u dospelých z dôvodu predpokladanej príčiny zastavenia obehu. Najpravdepodobnejšou príčinou zastavenia obehu u dospelých je kardiálna príčina a z malígnych porúch rytmu je to komorová fibrilácia. U detí je príčinou zastavenia najčastejšie asfyxia a malígna porucha rytmu asystolia.

Namiesto otázok „Ako začnem?“, či zbytočných úvah „Bojím sa, že nespoznám, či je naozaj potrebné oživovanie. Nikdy som to nerobil.“, je potrebné v súlade s reťazou života postupovať u dospelých nasledovne:

V prípade dostupnosti telefonického spojenia (mobilný telefón) voláme číslo 155/112 a začneme s oživovaním. V ideálnom stave (dostatočný signál) sme v spojení s pracovníkom operačného strediska záchranej zdravotnej služby, ktorý nás pri resuscitácii naviguje. Ak je k dispozícii AED (automatizovaný externý defibrilátor), dáme si ho ihneď doniesť a postupujeme podľa návodu prístroja. Ak však takúto pomoc nemáme, oživujeme metódou ABC v poradí C-A-B: C – circulation, A – airway, B – breathing. Stláčanie hrudníka (C) vykonávame v strede sternu, hĺbka stlačení je 5 cm, prípadne do tretiny hrúbky hrudného koša, v pomere 30:2. Stlačenie vykonáme 30-krát a následne po spriechodnení dýchacích ciest (A) (záklon hlavy, predsunutie sánky) aplikujeme 2-krát umelý vdych (B). Treba sledovať zdvíhanie hrudníka, nezabudnúť upchať nos. Stláčanie hrudníka a predychávanie nazývame aj slučkou. Tieto slučky vykonávame 2 minúty, potom prvýkrát kontrolujeme vitálne funkcie. Ak sa stav nezmenil, pokračujeme v stláčaní hrudníka a dýchaní 30:2, opäť 2 minúty. V takomto algoritme úkony opakujeme, kým príde pomoc profesionálov.

Pri resuscitácii detí je potrebné postupovať v poradí A-B-C. Vzhľadom na to, že najčastejšou príčinou zastavenia obehu

u detí je asfyxia, po spriechodnení dýchacích ciest (A) podáme najprv 5 úvodných vdychov (B), a následne stláčame hrudník (C), pričom neustále kontrolujeme, či sa hrudník dvíha. Ak dieťa vdýchlo cudzí predmet, nezabudneme kontrolovať ústnu dutinu, pretože kompresiami zvýšime vnútrohrudný tlak, a môže dôjsť k vypudeniu cudzieho telesa. Inak postupujeme ako u dospelého. Stláčanie hrudníka vykonávame v úrovni spojnice bradaviek do tretiny hrúbky hrudnej steny v pomere 15:2.

V prípade, ak je prítomná „len“ porucha vedomia (dýchanie a pulzácie sú zachované), pacienta uložíme do stabilizovanej polohy a privoláme pomoc. Kým prídu profesionáli, kontrolujeme prítomnosť pulzácie a spontánnu ventiláciu, ak vymiznú, zahájime KPR. Čakáme s postihnutým, neodchádzame od neho, pokiaľ nie sme sami v ohrození.

Ako dlho je potrebné KPR vykonávať, resp. kedy je potrebné resuscitáciu ukončiť?

Keď sa obnovia vitálne funkcie. Postihnutého je potrebné uložiť do stabilizovanej polohy a prítomnosť vitálnych funkcií neustále kontrolovať. V prípade vyčerpania z poskytovania KPR (profesionáli vykonávajú KPR ideálne približne 3 – 5 min., potom klesá intenzita stláčania aj presnosť vykonávania záchranných postupov, čiže ak sú aspoň dvaja záchrancovia je potrebné ich striedanie), odovzdáme pacienta (ak je taká možnosť) inej osobe, ktorá bude pokračovať v oživovaní, prípadne odovzdáme pacienta priamo profesionálom. KPR môže lekár ukončiť vtedy, ak pri vykonávaní rozšírenej KPR (s pomôckami, prístrojmi, liekmi) 20 minút nedochádza k obnoveniu vitálnych funkcií. Pri hypotermii sa interval predlžuje na 40 minút. Vtedy lekár konštatuje exitus letalis (smrť).

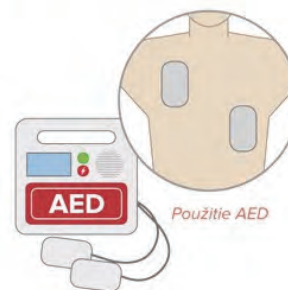
Najčastejšou chybou je otáľanie so začiatkom KPR. Príčinou je obava, že uškodíme, nie sme si istí, ako máme vykonávať samotné oživovanie. Operátor operačného strediska záchrannej zdravotnej služby 112/155 je nám kedykoľvek k dispozícii a pomôže nám prekonať prvé minúty neistoty – vie nám presne povedať, čo máme robiť. Vždy si treba uvedomiť, že včasné pristúpenie k prvej pomoci, aj keď ju nebudeme podávať úplne ideálne, zvýši šancu prežitia človeka, u ktorého došlo k zastaveniu obehu. Príchod profesionálov s vybavením a zahájenie odbornej pomoci trvá určitú časovú periódu. Do ich príchodu život postihnutého závisí len na „svedkoch“, ktorí sú prítomní na mieste.

Možno aj po prečítaní týchto informácií prekonáme neistotu a strach v situáciách, keď si ohrozenie iného života bude vyžadovať našu urgentnú pomoc.

Mária Hardoňová, Levoča

Oslovenie, zadržanie

Použitie AED

5 úvodných vdychov,
a stláčame hrudník

Stláčanie hrudníka

Venózna linka

Stabilizovaná poloha

VÝCVIK

PORIADKOVEJ JEDNOTKY

V PODMIENKACH ÚSTAVU NA VÝKON TRESTU ODŇATIA SLOBODY KOŠICE-ŠACA

Na predchádzanie, zamedzenie alebo odstránenie hromadného protiprávneho konania odsúdených sa v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Košice-Šaca pravidelne organizuje výcvik poriadkovej jednotky ústavu. Tento výcvik sa v ústave zameriava primárne na nácvik povelových techník s obuškou, tonfou, ochranným štítom, zaujímanie tvarov a zostáv pre služobné zákroky pod jednotným velením. Priestory ústavu poskytujú široké možnosti pre navodenie rôznorodých modelových situácií a súčasne umožňujú školiteľom poriadkovej jednotky využívať pre potreby výcviku rôzne chodby, priestory a zaisťovať tak rôznorodosť výcviku, počnúc obsadzovaním priestorov a miestností operačnou skupinou až po nasadenie poriadkovej jednotky v otvorenom priestranstve. Príslušníci sa v pravidelných intervaloch, spravidla jedenkrát v mesiaci zúčastňujú nácviku zákroku pod jednotným velením, aby bol v prípade potreby využiteľný a znalý každý príslušník ústavu. Výcvik poriadkovej jednotky v ústave zabezpečujú skúsení školitelia, ktorí sa pravidelne zúčastňujú výcvikov organizovaných Odborom ochrany Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže. V súčasnosti ho zabezpečujú siedmi školitelia poriadkovej jednotky. Veliaci príslušníci, spravidla školiteľ, rozhoduje o jednotlivých krokoch poriadkovej jednotky podľa konkrétnych okolností tak, aby sa dosiahol účel sledovaný služobným zákrokom pod jednotným velením, a aby intenzita jeho použitia nebola neprimeraná povahe a nebezpečnosti útoku. Z uvedeného dôvodu sa danej problematike a samotnému výcviku poriadkovej jednotky v ústave venuje adekvátna pozornosť. Cieľom výcviku je precvičovanie a zdokonaľovanie sa príslušníkov v plnení pokynov veliaceho príslušníka v sťažených podmienkach, nakoľko výcviku sa príslušníci zúčastňujú v protiúderovom komplete s prilbou. Výcvik v protiúderovom komplete s prilbou je pre príslušníkov bezpochyby náročný, aj z dôvodu zníženej schopnosti vnímať povely v prilbe za zvýšenej hlučnosti. Časť príslušníkov si až pri tomto výcviku uvedomila dôležitosť osvojenia si nácviku povelových techník pri zákroku pod jednotným velením, najmä vzhľadom na udalosti, ktoré sa udiali v ústave Leopoldov v minulosti.

Príslušníci ústavu sa zúčastňujú výcviku poriadkovej jednotky v čase výkonu štátnej služby s prihliadnutím na ich služobné zaradenie. Často sa tohto výcviku zúčastňujú aj kolegovia z úseku služobnej kynológie s pridelenými služobnými psami, pri ktorom si všetci účastníci výcviku precvičujú prieniky operačnej skupiny cez štítovú hradbu z rôznych strán vpred smerom k páchatelovi, spacifickovanie a spútanie páchatela a jeho odvedenie operačnou skupinou za štítovú hradbu do bezpečného priestoru. Niekoľkokrát do roka sa v rámci výcviku

poriadkovej jednotky uvedie do pohotovosti aj skupina vyjednávačov, pričom sa za pomoci figuranta navodí zvýšená hrozba. Podobná extrémna modelová situácia vždy prispeje k lepšiemu pochopeniu, zreálneniu, osobnému zaangažovaniu a správne riešeniu danej situácie. Skupina vyjednávačov si precvičí komunikáciu s páchatelom, pričom sa do komunikácie aktívne zapájajú prvky dynamickej bezpečnosti. Pred začatím riešenia modelových situácií sú príslušníci poučení o bezpečnostných podmienkach vykonávania zákroku pod jednotným velením. Jednotlivé modelové situácie pri výcviku vždy prinútiť všetkých príslušníkov jednat rázne, rozhodne a zákonným spôsobom. Podobné cvičenia a navodenie čo najreálnejších podmienok majú svoj nespochybniteľný význam z hľadiska pripravenosti príslušníkov jednotlivých oddelení pre prípad potreby nasadenia poriadkovej jednotky.

Lukáš Weisz, Košice-Šaca

IMPLEMENTÁCIA KONCEPTU DYNAMICKEJ BEZPEČNOSTI V PODMIENKACH ZBORU VÄZENSKEJ A JUSTIČNEJ STRÁŽE

V aktuálnom období sa v podmienkach Zboru väzenskej a justičnej stráže čoraz častejšie skloňuje pojem dynamická bezpečnosť. Koncept dynamickej bezpečnosti je spojený s rôznymi očakávaniami, ale i výzvami, ktoré so sebou prináša.

V zmysle interných predpisov Rozkazu generálneho riaditeľa č. 5/2022 o výcviku príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže a Rozkazu generálneho riaditeľa č. 30/2022 o režimovej činnosti je dynamická bezpečnosť zadaná ako „preventívna bezpečnostná stratégia založená najmä na vnímaní verbálnych a neverbálnych prejavov správania obvineného a odsúdeného, na dostupnom poznaní jeho osobnosti, jeho potrebách a rizikách a na implementácii metód konštruktívnej komunikácie príslušníkov zboru zabezpečujúcich zaobchádzanie, výkon režimových a iných činností s každým obvineným a odsúdeným; cieľom tohto postupu je znižovanie negatívnych, vnútorne odmietavých postojov k plneniu uložených povinností a vyriešenie vzniknutej situácie pomocou komunikačných zručností za dodržania bezpečnostných postupov.“

Koncept dynamickej bezpečnosti je založený najmä na:

- pozitívnych vzťahoch, komunikácii a interakcii medzi personálom a väzenskou klientelou,
- profesionalite väzenského personálu,
- zhromažďovaní relevantných informácií,
- zlepšovaní/zvýšení kvality väzenského prostredia,
- stability pravidiel a spravodlivosti vo vnútri väzenskej inštitúcie,
- pochopení a rešpektovaní osobnej (individuálnej a špecifickej) situácie väznenej osoby,
- komunikácii, výmene informácií a pozitívnych vzťahoch medzi príslušníkmi/zamestnancami (Handbook on Dynamic Security and Prison Intelligence, 2015, s. 38).

V súvislosti s výzvami spojenými s implementáciou konceptu dynamickej bezpečnosti v podmienkach zboru sa doposiaľ uskutočnili dve školenia budúcich škopiteľov dynamickej bezpečnosti, ktoré absolvovali príslušníci, ktorí sa podieľajú resp. budú podieľať na ďalšom vzdelávaní príslušníkov vo svojich materských prípadne ďalších ústavoch. Taktiež sa doposiaľ podarilo zrealizovať v ústavoch šesť trojdňových kurzov „dynamickej bezpečnosti“ s cieľom, aby každý príslušník zboru, ktorý prichádza do kontaktu s väznenými osobami, absolvoval v pravidelných intervaloch školenie v oblasti dynamickej bezpečnosti. Kurzy sú zamerané na nácvik komunikačných zručností, riešenie modelových situácií, zdieľanie dobrej praxe

formou zážitkovej a interaktívnej účasti zúčastnených.

Implementácia konceptu dynamickej bezpečnosti je zapracovaná do osnov vzdelávania, ktoré absolvujú noví príslušníci v rámci základného odborného vzdelávania v Inštitúte vzdelávania Zboru väzenskej a justičnej stráže. Je dôležité poukázať na fakt, že aj keď nebola doposiaľ dynamická bezpečnosť terminologicky ukotvená v interných predpisoch zboru, boli jej niektoré súčasti integrované v rámci existujúcich interných noriem, jednotlivých smerníc alebo v profesijnom vzdelávaní.

Na záver možno iba dodať, že dynamická bezpečnosť bude fungovať tam, kde je profesionálny a dobre vyškolený personál.

Ondrej Veľký a Tomáš Banas, Inštitút vzdelávania ZVJS

DISCIPLINÁRNE TRESTANIE A OCHRANA OSOBNOSTI

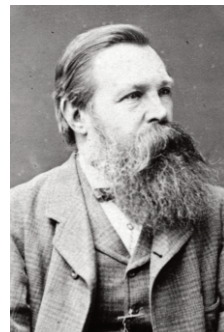
Môže podozrenie zo spáchania disciplinárneho previnenia narušiť ochranu osobnosti? Je použitie argumentu o porušení ochrany osobnosti adekvátne? Ako sa s takto vysloveným argumentom vysporiadať? V podmienkach Zboru väzenskej a justičnej stráže sa stretávame s disciplinárnym konaním v dvoch rovinách. Prvou je disciplinárne trestanie obvinených vo výkone väzby, resp. odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody, druhou je vyvodzovanie disciplinárnej zodpovednosti voči príslušníkom zboru. V našej úvahe nebudeme analyzovať špecifickú kategóriu disciplinárneho trestania odsúdených, ale zameriame svoju pozornosť práve na druhú uvedenú kategóriu disciplinárnych vzťahov a ich dôsledky na ochranu osobnosti.

Na to, aby sme mohli hovoriť o ochrane osobnosti, je potrebné si pojem „osobnosť“ definovať. Napriek skutočnosti, že existuje viacero prístupov k pojmu osobnosť, môžeme osobnosť človeka ustáliť ako individuálnu, pričom predstavuje jednotu biologických, psychologických a sociálnych aspektov, ktorá je utváraná vo vzťahoch medzi ľuďmi v spoločnosti, v ktorých sa prejavuje. Osobnosti človeka je právom poskytovaná ochrana pred neoprávneným zásahom. Ochrana osobnosti človeka je upravená predovšetkým v Ústave Slovenskej republiky a Občianskom zákonníku.

Ochrana osobnosti upravená Občianskym zákonníkom je koncipovaná ako všeobecná ochrana vzťahujúca sa na celú oblasť občianskeho práva, vrátane pracovnoprávných (v našom ponímaní služobných) vzťahov. Každá fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Ochrana občianskej cti a ľudskej dôstojnosti je občianskoprávnou úpravou chránená v rôznych spoločenských vzťahoch. Právo na ochranu občianskej cti a ľudskej dôstojnosti zahŕňa prvoro civilné spoločenské vzťahy, avšak môžeme tam subsumovať aj právo na česť, resp. vážnosť v pracovnom kolektíve, pričom pri príslušníkoch zboru tento rozmer vystupuje ešte markantnejšie, nakoľko česťnosť je imanentnou súčasťou zloženej príslušníka zboru. Každá osoba má právo sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadostučenie. Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadostučenie podľa vyššie uvedeného najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. O existencii takéhoto zásahu a prípadnej finančnej náhrade, rozhodne súd.

Zákon o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov definuje disciplinárne previnenie ako zavinené porušenie povinností policajta, pokiaľ nie je trestným činom alebo priestupkom. Za disciplinárne previnenie je považované i konanie policajta, ktoré má znaky priestupku. Disciplinárne previnenia sa prejednávajú v disciplinárnom konaní postupom konania vo veciach služobného pomeru.

Ak teda hľadáme súvis medzi témou disciplinárneho konania a ochrany osobnosti páchatela disciplinárneho previnenia, je potrebné zodpovedať na otázku začatia a následného vedenia konania, v prípade podozrenia zo spáchania disciplinárneho previnenia.

Friedrich Engels

nemecký sociológ, autor, politický teoretik
a filozof /1820 – 1895/

V tomto prípade platí zásada oficiality, nakoľko disciplinárne konanie začína služobný úrad vždy prostredníctvom príslušného oprávneného orgánu v podobe nadriadeného. V prípade podozrenia zo spáchania disciplinárneho previnenia je oprávnený orgán v konaní zo zákona povinný postupovať pred vydaním rozhodnutia tak, aby bol presne a úplne zistený skutočný stav veci. Z uvedeného vyplýva, že preverovanie porušenia povinnosti príslušníka zboru je legitímne, avšak za dodržania zákonných limitov. Preverovanie bez dôvodného podozrenia zo spáchania disciplinárneho previnenia príslušníka je vybočením z účelu disciplinárneho trestania, ktorým je v podmienkach štátnej správy uplatňovanie zodpovednosti príslušníka zboru nástrojom slúžiacim k plneniu základných úloh zboru.

V každom prípade, nie je zrejme žiadúce, aby sa o účastníkovi konania viedla „spoločenská debata“. I v súvislosti s interpersonálnymi vzťahmi v podmienkach zboru jednoznačne platí zásada v zmysle zákona o zbore, podľa ktorej sú príslušníci zboru povinní zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, s ktorými sa oboznámili pri plnení úloh zboru alebo v súvislosti s nimi, a ktoré v záujme právnických osôb a fyzických osôb vyžadujú, aby zostali utajené pred nepovolanou osobou, nakoľko zastávame názor, že ochrana osobnosti príslušníka k takému záujmu fyzickej osoby jednoznačne patrí. Účastník konania by však taktiež mal zväžiť, akým spôsobom narába s informáciami týkajúcimi sa jeho osoby.

V rovnováhe k vyššie uvedenému pokladáme za potrebné podotknúť, že ochrana osobnosti nie je laickým pojmom, ale pojmom právnym. Dôvodné podozrenie z disciplinárneho previnenia nie je dôvodom na to, aby prišlo k porušeniu ochrany osobnosti, akokoľvek citlivo túto skutočnosť účastník konania vníma. Neoprávnený zásah do ochrany osobnosti musí mať určitú intenzitu, spôsobujúcu následok v podobe porušenia ochrany osobnosti zákonom stanoveným spôsobom. Je potrebné si uvedomiť, že pre všetkých účastníkov disciplinárneho konania platí zásada upravená zákonom o štátnej službe, že výkon práv a povinností vyplývajúcich zo služobného pomeru musí byť v súlade s dobrými mravmi.

V tejto súvislosti si záverom dovoľujeme uviesť Engelsov citát: „Osobnosť človeka je charakterizovaná nielen tým, čo robí, ale i tým, ako to robí.“

Soňa Valentovičová, Hrnčiarovce nad Parnou

PODNETY K POZITÍVNEMU ROZVOJU HODNÔT VLASTENECTVA U ODSÚDENÝCH

Téma vlastenectva má v súčasnom dianí doma i vo svete mnoho odporcov i priaznivcov. V časoch rastúceho populizmu a nacionalizmu je vyjadrovanie sa o vlastenectve častokrát ako chôdza po tenkom ľade. Podstatou tohto príspevku nie je správne interpretovať význam vlastenectva, prípadne hľadať možné príčiny jeho nesprávneho chápania, či zameranie sa na podrobný výklad negatív nacionalizmu. Zložitosť predmetnej problematiky totiž prináleží odborníkovi, ktorí sa jej dlhodobo a profesionálne venujú.

„Človek sa vlastencom nerodí, ale sa ním stáva.“

Tváriť sa však, že vlastenectvo má v sebe každý človek ako bežnú črtu osobnosti a patrí k úplne prirodzenej výbave človeka, ktorú netreba rozvíjať či korigovať, je otázne. Niektorí zvyknú bagatelizovať význam vlasteneckej výchovy v škole či rodine, lebo ju často vnímajú na podklade sprofanovania z obdobia socializmu. Ale pribúda aj takých, ktorým to nie je jedno, vyhľadávajú pozitívne príbehy, s ktorými by sa mohli hlavne mladí ľudia identifikovať, a vznikajú programy na to, aby sa na Slovensko chceli aj vrátiť.

Popri prežitom pohľade na výchovu z minulosti možno nie je zbytočné pokúsiť sa o uplatňovanie prirodzenej vlasteneckej výchovy vychádzajúcej z vnútornej potreby človeka vo vzťahu k národným hodnotám prostredníctvom väzby k rodnému kraju, ľudovej kultúre, tradíciám prostredníctvom rôz-

nych kultúrnych, osvetových a tvorivých podnetov. „Cítiť vlastenectvo“ však možno lepšie vtedy, keď tú „svoju vlasť“ poznáme – jej históriu, tradície, významné osobnosti a pod., lebo bez poznania nepomôžu ani silné slová o význame vlastenectva. Význam vlastenectva sa môže upevňovať už cez mikrosvet v rodine predstavovaný najskôr blízkymi rodinnými príslušníkmi, neskôr okolitým prostredím, následne ďalší svet – paralelne na pozadí poznávania cudzieho sveta mimo vlasti. K tomuto napomáhajú viacerí – rodičia, starí rodičia, susedia, učitelia, osobnosti verejného a kultúrneho života, médiá – jednoducho celá spoločnosť.

Cieľavedomým uplatňovaním hodnotných regionálnych a národných prvkov možno v resocializácii odsúdených vytvárať taktiež prirodzenú opozíciu voči nekritickému preberaniu niektorých pseudovzorov, taktiež voči nacionalizmu a extrémizmu. Počas realizácie celoustavných kultúrno – osvetových aktivít pre odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody je totiž priestor na kladenie dôrazu nielen na zážitkovosť, ale aj na vrstvenie iných cieľov, ktoré majú potenciál na pozitívny rozvoj osobnosti.

Spriestupňovanie kultúrneho dedičstva regiónov Slovenska i jeho histórie má u odsúdených v oddelení výkonu trestu s miestom výkonu služby v Sabinove Ústavu na výkon väzby a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Prešov vybudovanú

...výstavy výtvarníčky Gabriely Grešovej Tuptovej Spomienky

Výstava sakrálnych predmetov, plastík a obrazov s názvom - V znamení kríža.

tradíciu, a taktiež veľký ohlas, a preto sa stalo pravidelným doplnkom kultúrno-osvetovej činnosti. Už niekoľko rokov medzi odsúdených vo svojom voľnom čase prichádza historik Mgr. Juraj Vrábel, v súčasnosti aj hovorca mesta Sabinov, ktorý si svojimi netradičnými besedami získal veľkú obľubu. Náučno-populárnym štýlom sprostredkúva odsúdeným informácie o významných udalostiach, ktoré či už pozitívne alebo negatívne ovplyvnili vývoj Slovenska. Z mnohých odprezentovaných tém možno spomenúť napr.: Kto bol Ľudovít Štúr?, Pápeži a ich vzťah k Slovákom, Rozprávania o „najväčšom Slovákoví“ – M. R. Štefánikovi, Deň zahraničných Slovákov, Vznik Česko-slovenskej republiky pred 100 rokmi, 500 rokov reformácie na Slovensku, či oscarový Obchod na Korze. V rámci vychádzok sme s odsúdenými navštívili pri príležitosti 770. výročia prvej písomnej zmienky o meste Sabinov medzinárodnú výstavu „Csontváryho túlavé topánky“ venovanú rodákovi zo Sabinova Csontvárymu Kosztka Tivadarovi (1853 – 1919), ktorý bol jedným z najoriginálnejších maliarov slávnej epochy prelomu 19. a 20. storočia a obdivoval ho aj sám Pablo Picasso. Nemej zaujímavou akciou bola návšteva Krajského múzea v Prešove pripravená pri príležitosti 120. výročia vzniku organizovaného futbalu v meste Prešov, ktorá ponúkla unikátne fotografie a originály trofejí, ktoré získali futbalisti klubu Tatran Prešov. Zúčastnili sme aj „Sabinovského umeleckého leta“ - autorskej výstavy výtvarníčky, sabinovskej rodáčky Gabriely Grešovej – Tuptovej „Spomienky“, výstavy sakrálnych predmetov, plastík a obrazov s názvom „V znamení kríža“, a taktiež expozície výstavy obrazov Sabinovčanky Marty Vra-

novskej - Malíkovej pod názvom „Obrazová kronikárka Sabinova“. Samozrejmosťou bola viackrát aj návšteva „Oscarového múzea“, ktoré je venované filmu Obchod na korze, na námestí čoraz slávnejšej soche Jozefa Krónera alias Tóna Brtku a taktiež výnimočnej soche Oscara s výškou 2,5 metra a ťažkej približne dve tony zhotovenej z materiálu corten, ktorý bráni hĺbkovej korózii, no zároveň vytvára povrchovú koróziu a dáva jej nádherný patinový vzhľad. Novinkou je interaktívna turisticko-náučná trasa k oscarovému filmu Obchod na korze, ktorú si odsúdení budú môcť však vyskúšať až po príp. prepustení z výkonu trestu odňatia slobody. Vychádzky sú pre odsúdených silným motivačným faktorom, je to pre nich možnosť na chvíľu sa zaradiť do bežného ruchu mesta a života v ňom, spojiť to s aktívnym spoznávaním vecí a miest, o ktorých len počuli, následne podať spätnú väzbu ďalším, podeliť sa o zážitky a získané informácie prostredníctvom ústavného časopisu.

K ďalším podnetom, ktoré odsúdení prijali so zánietením, bolo stretnutie s členmi základnej organizácie Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Sabinove, ktorí emotívne opísali obdobie Slovenského národného povstania a zlo, ktoré v tej dobe predstavoval fašizmus s politikou xenofóbie a antisemitizmu. Prvky vlastenectva nieslo v sebe aj stretnutie so správcom šarišského hradu Mgr. Ladislavom Babuščákom, ktorý odsúdeným predstavil projekt „Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva – hrad veľký Šariš“ a zhmotnil tak myšlienku záchrany hradu s možnosťou získania práce. Opísal práce na hrade, ktoré nie sú len drinou, ale aj miestom, na ktoré sú domáci patrične hrdí. Z mnohých realizovaných akcií možno vyzdvihnúť aj vystúpenie folklórneho súboru Makovica, ktorý prezentuje širokej verejnosti predovšetkým duchovné dedičstvo piesní, tancov a krojov regiónov Šariš, Zemplín, Spiš. So svojím programom súbor účinkuje na mnohých domácich podujatiach a festivaloch, ale precestoval prakticky celú Európu a časť Ázie. Pre mnohých odsúdených to bola prvá skúsenosť s takouto profesionálnou prezentáciou národnostnej kultúry a šírením kultúrneho dedičstva našich predkov.

Veľmi obľúbenými sú aktivity realizované počas sviatkov Vianoc a Veľkej noci, kedy odsúdení sa stretávajú za účelom „oprašovania tradícií“ – napr. zdobenie vajčiek technikou voskového reliéfu, pečenie medovníčkov, výroba vianočných ozdôb, nácvik pašii či koledovania po oddieloch. Spievanie kolied a recitovanie vinšov bolo taktiež krásnym spriemnením pre odsúdených v čase vianočného pobytu za mrežami. Aj takéto momenty rezonujú v pamäti odsúdených dlho a vytvárajú spoločné hodnoty.

Nedá sa uprieť, že aj šport dokáže spájať ľudí, vyplaviť na povrch emócie a nabudiť ich k spoločnému cieľu - držať palce svojmu tímu. Aj odsúdení v čase majstrovstiev sveta v hokeji či medzinárodných zápasov vo futbale vyrábali rôzne plagáty a transparenty, aktualizovali nástenky, fandili s nadšením. Národná hrdosť Slovákov niekedy však začína aj končiť pri podpore športovcov na súťažiach celosvetových formátov. Nemala by sa však prejavovať iba počas eufórie, kedy sa vyhrávajú súťaže a získavajú medaily. Mala by byť niečím stálym v živote každého človeka. Otázka národnej hrdosti nepatrí totiž iba do histórie, kedy sa utváralo Slovensko, ale mala by byť prítomná v každom čase.

Jana Stanková, Prešov

PRÁCA S ODSÚDENÝMI V RÁMCI KATOLÍCKEJ DUCHOVNEJ SLUŽBY V ÚVTOS BANSKÁ BYSTRICA-KRÁĽOVÁ

Keď zaznie pojem duchovná služba za bránami väznice, mnohí z nás si predstavia duchovného, ktorý slúži bohoslužby a možno sa sem tam porozpráva s odsúdenými. Avšak čo je skutočnou náplňou práce a poslaním duchovných vo väzenstve?

Samozrejme slúženie svätých omší patrí k základu služby duchovného. Svätá omša je nielen miestom, ale aj časom, kde odsúdení aspoň na krátku chvíľu môžu zahodiť bežné starosti dňa, ako napríklad: kto mi zaleje kávu, alebo či budú vysielat' nejaký zaujímavý program v televízii. Tým, že väzenská kaplnka sa nachádza mimo ubytovacej časti ústavu, ponúka odsúdeným miesto na stíšenie sa. Ticho však nie je jediným upokojujúcim elementom. Čaro a jedinečnosť väzenskej kaplnky dotvárajú aj obrazy namaľované samotnými odsúdenými, ako súčasť umeleckej tvorby náboženského charakteru. Motivovanie odsúdených k umeleckej tvorbe je ďalším rozmerom duchovnej služby, pretože aj takáto činnosť patrí k základným prvkom rozvoja ich osobnosti.

Práve vďaka šikovnosti a zručnosti odsúdených pravidelne navštevujúcich bohoslužby, a aj za súčinnosti oddelenia zamestnávania, výroby a odbytu, prešla v roku 2019 zásadnou zmenou oltárna časť liturgického priestoru väzenskej kaplnky v tunajšom ústave, zasvätenej otcovi biskupovi Pavlovi Petrovi Gojdičovi. Do tej doby ako oltár slúžil starý stôl a skromný Bohostánok zdobila lampa s večným svetlom. Prvotný zámer väzenského kaplána doplnili odsúdení vlastnými myšlienkami a nápadmi, ktoré po dodaní materiálu premenili na skutočnosť a vyrobili nový oltár, za ktorý by sa nemuseli hanbiť v žiadnom kostole na Slovensku. Zároveň bol vyrobený aj nový Bohostánok, nad ktorým sa skvie lampáda s večným svetlom.

Ku kresťanstvu patria samozrejme aj mnohé významné sviatky spolu s tradíciami, bez ktorých si azda ani nevieme predstaviť ich slávenie. Za všetky môžeme spomenúť Vianoce, čas radosti a veselosti, darčiekov a milostí z narodenia Božieho syna. Už tradičným biblickým výjavom a zároveň symbolom Vianoc je rôznorodé, často práve remeselné alebo umelecké znázornenie tejto udalosti z Betlehema, mesta nachádzajúceho sa na dnešnom území Svätej zeme. Tento zľudovene pomenovaný betlehem všetci poznáme najčastejšie ako figúrky zachytávajúce atmosféru momentu spásy, a práve takéto betlehem v našej väzenskej kaplnke chýbal. Ruky odsúdených však nie sú šikovné iba k páchaniu trestnej činnosti, ale ako som sa mohol na vlastné oči presvedčiť, dokážu aj z obyčajného mydla vyrobiť figúrku Pána Ježiša. Uvedomujúc si, že by bola škoda takýto potenciál neuplatniť, zrodila sa myšlienka zaplniť miesto prázdneho betlehema. Šikovné ruky, jemná motorika a bloky vosku priniesli požadovaný výsledok v podobe nádherného, ručne vyrobeného betlehema. Napriek skutočnosti, že človek si váži viac plody vlastného úsilia a skrášlenie celého priestoru vhodne dotvára atmosféru modlitby a pokoja, nie je návšteva

väzenskej kaplnky určená len pre šikovných alebo vyvolených, ale je dostupná pre všetkých.

Ak by ste sa ktoréhokoľvek odsúdeného opýtali, čo mu chýba vo výkone trestu odňatia slobody najviac, tak mnohí odpovedia „sloboda“. Poslaním duchovných je odpúšťať hriechy, ktoré človek ľutuje, no právomoc rušiť právoplatné rozsudky súdov nemáme. Napriek tomuto v súvislosti so slobodou musíme povedať, že tá sa dá dosiahnuť aj nepriamo, napríklad skrz pozvanie hostí z mimoväzenského prostredia. Tí prichádzajú na pozvanie väzenského kaplána spravidla jedenkrát za polrok. Počas pandémie covid 19 sa komplikácie žiaľ nevyhli ani tejto oblasti, avšak „okná“, ktoré vznikli napr. počas letného obdobia, boli ako balzam pre duše odsúdených. Práve vďaka veľmi intenzívnej spolupráci so Slovensko-českým väzenským spoločenstvom bolo možné privítať umelcov všetkých žánrov gospelovej hudby, ako napr. Dominiku Gurbaľovú, rómsku kapelu F6, ale aj iných umelcov, konkrétne rapera Michala Straku, známeho aj pod pseudonymom Ego. Všetci títo svojím vystúpením aspoň na krátku chvíľu umožnili odsúdeným zabudnúť na väzenské prostredie.

Okrem „nepriamej slobody“ existuje však aj možnosť pria-

mej slobody. Síce iba na krátku chvíľu, s monitorovacím náramkom a v sprievode príslušníka, ale stále je to možnosť nádychnuť sa „čerstvého vzduchu“. Jedenkrát ročne väzenský kaplán vyberie spomedzi najaktívnejších odsúdených, či už v rámci dochádzky, pomoci pri bohoslužbách alebo pri iných vyššie spomínaných aktivitách, ktoré akýmkoľvek spôsobom skrášlia priestor kaplnky, jedného odsúdeného, spĺňajúceho všetky podmienky pre možnosť udelenia voľna na opustenie ústavu v sprievode príslušníka. Vďaka dohode s dekanom farnosti Banská Bystrica s ním absoluuje individuálnu prehliadku historického kostola Narodenia Panny Márie v centre Banskej Bystrice, spojenú so zatiaľ vždy využitou možnosťou zúčastnenia sa aj obednej svätej omše. Od roku 2017 sa túto aktivitu podarilo uskutočniť už štyri krát. A keďže náboženský život nie je iba o modlení, súčasťou vychádzky je už tradične návšteva aj iných pamätihodností mesta, alebo osvieženia sa dobrou

zmrzlinou.

Ako bolo v úvode prezentované, práca duchovného v podmienkach väznenstva zahŕňa dôležité poslanie, ktoré nie je spojené iba s vysluhovaním sv. omší, sviatostí, ale aj v rozhovorech, či iných pobožnostiach. Častokrát je to skladanie malých kúskov mozaiky, z ktorých môže nakoniec vzniknúť neskutočný záverečný obraz. A tak si položíme znova otázku: čo je náplňou práce väzenského duchovného? Vypočúť, snažiť sa pochopiť, no hlavne dať priestor k zmene k lepšiemu. Voľba spôsobu je v rukách jednotlivca, či už to bude skrz manuálne zručnosti, duchovné pookriatie alebo inak. Práve na sviatok svätého Mikuláša často pripomínam: „nepýtaj sa čo v dnešný deň môžeš dostať, pýtaj sa sám seba čo môžeš darovať!“

Tomáš Metyľ, Banská Bystrica-Kráľová

PREPUSTENIE TROCHU INAK

SPREVÁDZANIE ODSÚDENÉHO PO PREPUSTENÍ Z VÝKONU TRESTU ODŇATIA SLOBODY DO ZARIADENIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Zamysleli ste sa niekedy nad tým, aký je to pocit byť prepustený z výkonu trestu? Väčšina z nás nad tým ani neuvažuje, ale ak by sme sa nezainteresovaného spýtali na predstavu, aké pocity môže mať odsúdený, ktorého práve prepúšťajú z výkonu trestu, odpovede by zneli možno nasledujúco: „Určite je šťastný, že ide konečne domov... je nadšený... teší sa na rodinu, nový život...“. Skúsenosti v našej práci nám však ukazujú, že realita je v mnohých prípadoch úplne iná. Nie každého čaká po prepustení podporné sociálne zázemie v podobe tešiacej sa rodiny, priateľov, či iných blízkych. Nie každý má naštrené financie na prvé dni po prepustení. Nie každý má dohodnutú prácu, či zabezpečené ubytovanie. Ak sa k tomu pridajú obavy zo zlyhania v súvislosti s návratom k závislosti, prepustenie na slobodu môže znamenať často nečakanú, zvýšenú psychickú záťaž. Posledné dni vo výkone trestu sú preto u väčšiny odsúdených osôb sprevádzané skôr pocitmi napätia a strachu z blížiacej sa životnej zmeny. V rámci Národného projektu „Šanca na návrat“ je väzenskému personálu umožnené intenzívnejšie pracovať s odsúdenými osobami vo výstupných oddieloch a zamerať sa práve na ich psychickú a praktickú podporu, s cieľom znížiť riziko opakovaného páchania trestnej činnosti a obmedziť vznik možných krízových situácií v období po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody.

Recidíva trestnej činnosti je závažný spoločenský jav, o čom tiež svedčia štatistické ukazovatele, podľa ktorých približne 75% odsúdených osôb vykonávajúcich trest odňatia slobody

v slovenských väzniciach už bolo v minulosti nepodmienečne súdne trestaných (údaj k 31.12.2020; zdroj: Informačný systém ZVJS). Obdobie po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody je riziková etapa, ktorá vo veľkej miere predurčuje, či sa prepustený zaradí a uplatní v občianskom živote. Hovoriť možno o akejsi „adaptačnej fáze“, kedy sa osoba musí prispôbiť novému prostrediu, ktoré si vyžaduje väčšie nároky na samostatnosť, aktivitu a vlastné úsilie. Dodržiavanie ústavného režimu, poriadku a povinností vystrieda v deň „výstupu“ subjektívne prežívaný pocit voľnosti a slobody „robiť si čo chcem, kedy chcem“. Úspešnosť adaptačnej fázy závisí od mnohých determinantov. Papšo (2016) hovorí o dvoch druhoch faktorov recidívy:

1. endogénne faktory recidívy: genetická podmienenosť, mentálne postihnutie, či rôzne duševné poruchy;

2. exogénne faktory recidívy: zamestnanie (resp. možnosti zamestnať sa), rodina, spoločenské okolie páchatelja (vrátane tzv. „morálnej náказы“ počas výkonu trestu od spoluodsúdených), či sociálne vylúčenie.

Práve druhú skupinu spomínaných faktorov možno vo veľkej miere ovplyvniť, a tým pôsobiť v oblasti prevencie recidívy pozitívnym smerom. V našom príspevku sa chceme podeliť o skúsenosti s prípadom odsúdenej osoby, ktorá niekoľko mesiacov pred prepustením z výkonu trestu odňatia slobody nemala na slobode zabezpečené takmer nič. Nemala kam, ani za kým ísť; nemala prácu; nemala vlastný majetok, ani financie.

Zľava: npor. Mgr. Michal Kunc, odsúdený Marek, mjr. Mgr. Vladimíra Majerníková

Príchod na súd.

Počas viac ako piatich rokov strávených vo väzení stratil odsúdený Marek sociálne zázemie na slobode. Tri mesiace pred koncom trestu bol premiestnený do výstupného oddielu ústavu Košice, kde s ním začal pracovať náš odborný personál v zložení psychologičky mjr. Mgr. Vladimíry Majerníkovskej, sociálneho pracovníka npor. Mgr. Michala Kunca a sociálneho kurátora – metodika Mgr. Matúša Mráza. Spoločne s odsúdeným bol spracovaný individuálny akčný plán sociálneho začlenenia, ktorého cieľom je identifikovať riziká, potreby, aktuálny stav a intervencie realizované pre klienta. Náš plán pozostával z nie-

koľkých základných cieľov: **1. pomoc s uplatnením sa na trhu práce; 2. zabezpečenie ubytovania; 3. získanie financií pre „lepší štart“.** S odsúdeným sa taktiež pracovalo individuálne prostredníctvom abreaktívnych psychologických pohovorov zameraných na uvoľnenie napätia prameniaceho z obáv z blížiacieho sa prepustenia z výkonu trestu a motivačných pohovorov slúžiacich k povzbudeniu a budovaniu sebadôvery. Praktické kroky potrebné k realizácii stanovených cieľov boli podniknuté a zabezpečené asi týždeň pred samotným prepustením. Odsúdený Marek mal v deň „výstupu“:

- prevziať potrebné dokumenty na Okresnom súde v Košiciach;
- hlásiť sa u sociálnej kurátorky pre plnoleté fyzické osoby a požiadať o resocializačný príspevok;
- prevziať si resocializačný príspevok v pokladni Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny;
- vybaviť občiansky preukaz na Okresnom riaditeľstve Policajného zboru v Košiciach;
- ísť na vopred dohodnuté stretnutie do predajne Charity shop, kde mu malo byť poskytnuté oblečenie základné potreby a pomôcky do domácnosti;
- v prípade potreby navštíviť Arcidiecéznu charitu v Košiciach, kde by mu bolo poskytnuté ďalšie základné vybavenie do domácnosti;
- o 13.00 sa dostať do zariadenia sociálnych služieb Domov na polceste D-partner v Prešove, kde mal zabezpečené ubytovanie.

Môžeme len konštatovať, že po piatich rokoch strávených za múrmi väznice išlo o celkom slušný balík povinností hneď

Návšteva sociálnej kurátorky pre plnoleté fyzické osoby.

v deň prepustenia. Tým však nebudú splnené všetky ciele nášho vopred stanoveného plánu. Odsúdeného Mareka ešte čaká pracovný pohovor u zamestnávateľa, ktorého stihol kontaktovať počas umiestnenia vo výstupnom oddiele.

Asi týždeň pred prepustením sa nám odsúdený zdôveril, že aj napriek celkom jasnému a konkrétnemu plánu sa obáva, ako zvládne všetko sám. Po poskytnutí možnosti sprevádzať ho po potrebných inštitúciách a odprevadiť ho až do ubytovacieho zariadenia v Prešove sme u neho pozorovali viditeľné odbremenenie od prežívaných stresov.

Samotný „deň D“ prebiehal takmer úplne presne podľa vopred dohodnutého harmonogramu v poradí, ktoré bolo naplánované. Vynechaný bol jediný bod programu, a to návšteva Arcidiecéznej charity v Košiciach, nakoľko potrebné oblečenie a pomôcky do domácnosti vopred zabezpečila a nachystala riaditeľka obchodu Charity shop Mgr. Zlatica Hejlová. Po vybavení všetkých potrebných záležitostí na úradoch sa cesta vlakom do Prešova niesla v pozvoľnej a príjemnej atmosfére. Rovnako pokojné a prívetivé bolo stretnutie s riaditeľom Domova na polceste D-partner Mgr. Ľubošom Klimekom. Rozlúčku prežíval odsúdený s viditeľným dojatím a vďačnosťou. Povedal, že tento deň ho prekvapil najviac tým, „koľko dobrých ľudí ešte na Slovensku žije“. My len dúfame, že tieto osoby budú pre neho správnym vzorom, ktorý stojí za to nasledovať, a z ktorého možno čerpať podnety pre vlastné pozitívne životné smerovanie.

Vladimíra Majerníková, Košice

Vstup do Charity shopu.

Čakanie na ÚPSVaR-e.

Vyplácanie resocializačného príspevku na ÚPSVaR-e.

Odsúdený si po prepustení vyberá oblečenie a zariadenie do domácnosti v obchode Charity shop.

Zľava: sociálny pracovník npor. Mgr. Michal Kunc, odsúdený, sociálny kurátor – metodik Mgr. Matúš Mráz.

Vstup do zariadenia sociálnych služieb Domov na polceste D-partner v Prešove.

V chodbových priestoroch zariadenia sociálnych služieb domov na polceste D-partner, zľava: odsúdený, psychologička mjr. Mgr. Vladimíra Majerníková, sociálny kurátor – metodik Mgr. Matúš Mráz, sociálny pracovník npor. Mgr. Michal Kunc.

VZDELÁVANIE ODSÚDENÝCH ŽIEN V PODMIENKACH ÚVTOS NITRA-CHRENOVÁ

„Mali by sme sa zbaviť predstavy, že vzdelanie je niečo, čo nám je poskytnuté, a brať vzdelanie ako niečo, čo si vytvárame vlastným úsilím.“

Stephen Downes

Pri resocializácii odsúdených je vzdelávanie jedným z hlavných oporných pilierov výrazne napomáhajúcim pri zaradení sa do občianskeho života. Všetci vieme, že vzdelávanie je ne-pretržitý, permanentný a kontinuálny proces, ktorého výsledkom je vzdelanostná úroveň našej spoločnosti. Vo výkone trestu sa preto orientujeme na také druhy aktivít, ktorých spoločným cieľom je napomôcť odsúdeným ženám pri reintegrácii do bežného spoločenského života.

Z historického hľadiska je nám známe, že vzdelávanie prechádzalo rôznymi podobami, vyplývajúcimi tiež z potrieb spoločnosti, až napokon nadobudlo súčasný obraz. Prvé skúsenosti so vzdelávacími aktivitami v tunajšom ústave siahajú do počiatkov jeho pôsobnosti, kedy sa ústav snažil o zabezpečenie práve tých aktivít a kurzov, ktoré mohli ženy využívať po prepustení, a mali tak vyššiu perspektívu uplatnenia sa aj vzhľadom k potrebám pracovného trhu.

Pri intenzívnom rozvoji technológií a informačno-komuni-

kačných sietí bolo priam nevyhnutné sústrediť sa na zlepšovanie počítačovej gramotnosti. Tú sme zabezpečovali prostredníctvom dvoch kurzov „Pisárka I“ a „Pisárka II“, v závislosti od samotných skúseností odsúdených.

Ústav sa zapájal aj do rôznych projektov Európskej únie „Zvýšenie zamestnanosti žien vo výkone trestu odňatia slobody v meste Nitra“, „Zodviháme zahodené šance“ a „Resocializácia väzňov so zameraním na zvýšenie vedomostí a psychosociálnych zručností“, v rámci ktorých boli realizované kurzy ako dámska krajčírka, kuchár-čaišník a motivačný kurz na podporu zamestnanosti.

Je zjavné, že s rozvojom a formovaním spoločnosti postupne rástli aj nároky kladené na každého jednotlivca bez ohľadu, či sa nachádza vo výkone trestu, alebo nie. Tak ako iné oblasti, aj oblasť vzdelávania si začala vyžadovať flexibilnejší prístup, ktorého základom bolo postupné prispôbovanie možností a podmienok vzdelávania v našom zariadení. Od-

súdené tak dostali možnosť získať stredoškolské vzdelanie ukončené výučným listom alebo úplné stredoškolské vzdelanie absolvovaním maturitnej skúšky. Od roku 2019 Ústav na výkon trestu odňatia slobody Nitra-Chrenová spolupracuje s viacerými vzdelávacími inštitúciami. Stredná odborná škola stavebná odsúdeným ženám poskytuje možnosť vzdelávať sa v odbore maliarka a kominárka. Doposiaľ bolo do štúdia zapísaných 13 odsúdených žien. V minulom školskom roku absolvovali záverečné skúšky dve z nich. Aj napriek tomu, že uvedené odbory nie sú typické pre ženské pohlavie, ukončili tieto odsúdené štúdium s hodnotením „prospera s vyznamenaním“ a „prospera veľmi dobre“. Pozitívnu spätnú väzbou pre zbor je aj fakt, že sa záverečných skúšok zúčastnili odsúdené už prepustené z výkonu trestu. Uvedené je pre nás sig-

nálom, že vzdelávanie počas odňatia slobody má pre odsúdených budúcnosť a odsúdené sú motivované k nadobudnutiu vzdelania.

Možnosť získania úplného stredoškolského vzdelania je daná odsúdeným ženám v štvorročnom učebnom odbore s maturitou - škola podnikania, ktorú sprostredkúva Súkromná stredná škola Animus. V budúcom školskom roku by mali mať po úspešnom zvládnutí maturitných skúšok prvé absolventky.

Už dlhoročne ústav pociťuje potrebu vzdelávania odsúdených žien aj v právnickej oblasti. Za týmto účelom od roku 2002 ústav spolupracoval s občianskym združením Občan a demokracia poskytujúcim vzdelávacie aktivity „Právo na každý deň“, a od roku 2014 s Právnickou fakultou UK v Bratislave pod názvom „Právna klinika pre komunitu“. Táto dlhoročná spolupráca je zachovaná dodnes, avšak s obmedzeniami v dôsledku epidémie.

V zaobchádzaní nesmieme zabúdať ani na tie odsúdené, ktoré nemajú osobnostné predpoklady k vyššiemu odbornému vzdelaniu. Každoročnou analýzou vzdelanostnej úrovne odsúdených žien v tunajšom ústave zisťujeme, že do výkonu trestu prichádzajú ženy bez ukončeného základného vzdelania, resp. negramotné. Takéto odsúdené mali možnosť zaradenia do krúžku gramatika slovenského jazyka. Počas posledných rokov im bola venovaná pozornosť aj v rámci Národného projektu Šanca na návrat „Vzdelávanie odsúdených osôb v elementárnej komunikačnej a numerickej gramotnosti“, ktorý tento rok úspešne ukončili tri odsúdené. K zvyšovaniu vzdelanostnej úrovne odsúdených prispel tiež projekt zabezpečovaný Generálnym riaditeľstvom zboru v rámci projektu Šanca na návrat „Rizikové skupiny zo segregovaných komunit“.

Na samotnú recidívu pôsobí viacero javov a vzdelávanie považujeme za jeden z nich. Zvýšením kvalifikácie má každá odsúdená po prepustení z väzenského prostredia väčšiu šancu zaradiť sa medzi zamestnaných ľudí. Vzdelávanie preto považujeme za jeden z faktorov, vďaka ktorému môže mať návratnosť odsúdených žien do výkonu trestu klesajúcu tendenciu.

Katarína Vrábelová, Silvia Szombayová, Nitra-Chrenová

ERGOTERAPIA

– AKTIVIZAČNÁ A ABREAKTÍVNA ČINNOSŤ

Čo si predstavíme pod pojmom „Ergoterapia“?

Výraz „ergoterapia“ vznikol z gréckeho slova „ergon“ – práca a „therapia“ – liečenie. Ergoterapia teda znamená „liečba prácou“, ktorá je prednostne určená pre osoby s telesným, zmyslovým či duševným postihnutím. Terapiu vedie terapeut, ktorý využíva individuálnou alebo skupinovú formou práce s klientom rôzne pracovné činnosti pre obnovu, udržanie alebo znovuzískanie stratených schopností alebo sebadôvery. Liečba prácou má veľmi povzbudzujúce účinky, odpútava pozornosť od nežiadúcich prejavov v myslení a zbavuje pesimistických myšlienok, ktoré veľmi často klienta sprevádzajú. Ergoterapia tiež pomáha nájsť prirodzený spôsob ako znova „dostať chuť do života“, a ako sa čo najlepšie zaradiť do spoločnosti.

V čom ergoterapia pomôže?

Ergoterapia prostredníctvom praktických činností sprostredkováva nácvik zručností, rozvoj záujmovej sféry, pozitívnu sebarealizáciu, prehľbovanie sebapoznania, zvyšovanie seba-

vedomia, výchovu k altruizmu, podporu koncentrácie pozornosti, odpútavanie sa od chorobných zážitkov či zaužívaných vzorcov v správaní, orientáciu na realitu, facilitáciu emočného prežívania, nachádzanie motivácie, zvyšovanie odolnosti, aktivizáciu komunikácie (verbálnej i neverbálnej) so sebou, ako aj s ostatnými v skupine s dôrazom na prihliadnutie individuálnych schopností, zdravotného stavu a v neposlednom rade individuálnych osobitostí.

Vzhľadom na uvedené a vychádzajúc zo všeobecnej definície ergoterapie a jej samotnej podstaty by sme v podmienkach penitenciárnej starostlivosti pojem a obsah ergoterapie mohli zovšeobecniť do snahy o motiváciu k zachovaniu, obnove alebo k zvýšeniu kvality života odsúdených prostredníctvom tvorivosti a aktivizácie.

Ako sme v rámci ergoterapie pracovali?

So skupinou odsúdených maximálneho stupňa stráženia

v ÚVTOS a ÚVV Ilava sa nám ponúkali viaceré možnosti, avšak my sme sa rozhodli v úvode zvažovania zamerania skupiny pre výber tvorby tematickej „nástenky“, ktorá by poslúžila nielen určeným jednotlivcom (pri jej samotnej tvorbe), ale svojim obsahom by mohla aj ďalších odsúdených viesť a smerovať k osvojeniu či prehĺbeniu schopnosti „vnímať seba či svoje okolie inými očami“.

Vychádzajúc z praktických skúseností sme postupne v rámci stretnutí pridávali ďalšie tvorivé formy činnosti - výrobu textilných hračiek, makiet, mandál, pohľadníc, výrobkov z hliny, dreva, papiera a ďalších materiálov, pričom sme pri práci využívali rôzne technologické postupy - batikovanie, kaširovanie, tupovanie, lepenie, spájanie, ...

Je potrebné byť pri ergoterapii nadaný?

Napriek tomu, čo sme s odsúdenými vytvárali a vytvárame, nie je nutné a nevyhnutné byť „umelecky nadaný“. Výrobky

a aktivita nie je nijakým spôsobom hodnotená, pretože nejde o vytvorenie bezchybného, dokonalého diela, ale na celej aktivite je najdôležitejšia radosť, pocit úspešnosti a prijatia, ktorý odsúdení pri samotnom tvorení prežívajú. Odsúdení zažívajú pocit radosti z dobre vykonanej práce, ktorá býva často umocnená obdivom a prejavom nadšenia nielen zo strany pedagóga, psychológa, ale navzájom i zo strany ostatných odsúdených. Pri tvorení je samozrejme zažiť i pocit neúspechu, ale ten k tomu patrí a je „rozobraný“ v bezpečnom „terapeutickom prostredí“, pretože zvlášť u odsúdených je veľmi významné a žiadúce s takýmito pocitmi pracovať a naučiť sa ich zvládať a prijímať ako bežnú súčasť života.

Čo vplýva počas tvorby na odsúdeného?

Okrem už spomenutých významov a pozitívnych vplyvov sebarealizácie, ergoterapia umožňuje odsúdenému možnosť abreakcie vo forme odreagovania potlačovaných afektov. Ako tomu môžeme rozumieť? Ide zhruba o verbálne a neverbálne vyjadrenie emócií, myšlienok, vnemov. Pri vzájomnej skupinovej práci je možné získať spätnú väzbu, podporu zdravých častí psychiky či relaxačné naladenie organizmu.

Počas abreakcie sa zároveň ponúka odsúdeným možnosť aktivizácie. A to formou podnecovania produktívnych síl, mobilizácie zachovaných mechanizmov, uvoľnenia emočného napätia, odpútavania od zaužívaných schém či patických obsahov a naopak, upútanie na iné obsahy (zdravšie, konštruktívnejšie).

Prepojenie ergoterapie s inými formami zaobchádzania

Ergoterapia v súčinnosti s inými formami zaobchádzania prispieva u odsúdených k udržiavaniu zostatkových funkcií

a vytváraní nových kognitívnych schopností (pamäťové cvičenia - aktivity zamerané aj na dlhodobú pamäť), využíva formy diskusie či rozprávania s prvkami reminiscencie (aktivizácia pomocou spomienok). Ukrýva v sebe aj sociálny faktor, sprístupňuje možnosti v nadväzovaní sociálnych kontaktov a má priaznivý efekt na fyzický a psychický stav odsúdeného. Cez ergoterapeutickú prácu možno nachádzať istý „prameň“ uspokojenia a radosť, a to práve aktívnym - liečebným procesom.

Existuje rad autorov, ktorí sa pokúšajú hľadať nešpecifické, avšak vždy prítomné účinné faktory psychoterapie (Pogády a Nociar, 1990). Napríklad Kondáš (1964) ich vyčlenil takto:

1. Terapeutický vzťah
2. Korektívnu skúsenosť
3. Emočné faktory (úľava, uvoľnenie)
4. Zmena vzťahov, návykov, postojov
5. Prestavba hodnôt

Yalom (1999) tiež pridáva okrem iných k základným a účinným faktorom v skupinovej terapii napríklad: univerzalitu, odovzdávanie informácií, altruizmus, korektívnu rekapituláciu primárnej rodiny, interpersonálne učenie, skupinovú súdržnosť a iné.

Stotožňujeme sa s uvedenými autormi, pretože sa ukazuje, že ergoterapia ako jedna z foriem terapií prináša svoje opodstatnenie napr. vo forme zlepšenia interpersonálnych vzťahov medzi odsúdenými, čo následne môže viesť k predchádzaniu vzniku sociálno – patologických javov. Uvedené tvrdenie súvisí s axiologizáciou a výchovou k hodnotám z hľadiska estetického, etického a racionálneho, ktorú považujeme v podmienkach penitenciárnej starostlivosti za základ resocializácie.

Význam ergoterapie

V závere môžeme konštatovať, že aplikovanie individuálnych a skupinových stretnutí s využitím ergoterapie má v ústave Ilava u odsúdených maximálneho stupňa stráženia svoje opodstatnenie vo forme pozitívnych účinkov na rozvoj ich osobnosti, a to najmä v oblasti sociálno-emocionálnych kompetencií a zručností. Význam realizácie takejto formy aktivity vidíme tiež v jej využiteľnosti u odsúdených ako možnom spôsobe hľadania konštruktívnejších východísk, či možnosti abreagovať a/alebo aktivizovať svoju energiu žiadúcim smerom, pretože vedenie takto orientovanej skupiny ponúka odsúdeným korektívnu aj sebakorektívnu skúsenosť.

Vzhľadom k tomu, že aplikovanie ergoterapie do penitenciárnej praxe vnímame ako prínosné v širšom kontexte pedagogicko-psychologického hľadiska, našim cieľom je aktuálne aj do budúcnosti takýmto spôsobom aktivizovať ďalších odsúdených a hľadať reálne možnosti aplikovania ergoterapie do zaobchádzania.

Magdaléna Suchánková, Lenka Sulíková, Ilava

VIANOČNÝ POZDRAV SPOZA MREŽÍ

S cieľom pomôcť pri rozvíjaní umeleckých aktivít odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody, povzbudiť ich k uvažovaniu o ich živote prostredníctvom umenia a priniesť pozitívne impulzy na osobný rozvoj, ale aj upriamiť pozornosť verejnosti na oblasť väzenstva, prostredníctvom prác odsúdených prezentovať záujmovú činnosť ako jeden zo spôsobov zmysluplného trávenia ich voľného času, vyhlásilo generálne riaditeľstvo zboru súťaž s názvom Vianočný pozdrav spoza mreží.

Všetci odsúdení mali od konca septembra do polovice novembra 2022 možnosť vytvoriť výtvarnú prácu, ktorá by v prípade výhry putovala ako vianočný pozdrav nielen po Slovensku, ale aj v zahraničí. Nakoniec bolo do súťaže prihlásených 71 výtvarných diel zo 16 ústavov.

Odborná porota v zložení akademického maliara Ladislava Černého, maliara a riaditeľa galérie DORA Gallery Martina Molčana a hovorkyne ZVJS Moniky Kacvinskej mala z čoho vyberať. O tom, že vybrala naozaj dobre, svedčí aj záujem o zakúpenie pohľadníc z radov verejnosti. Víťazná práca s názvom „Čas“ bola doručená z ústavu Ružomberok a autori víťazných diel boli finančne odmenení.

Text: Petra Tankovičová, GR ZVJS

Foto: Anna Ragasová, GR ZVJS

